

URADNI LIST

SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

CENA 100 DIN

Leto XX

V LJUBLJANI, dne 9. aprila 1963

Številka 10

VSEBINA:

90. Odlok o razglasitvi ustave Socialistične republike Slovenije.
91. Odlok o razglasitvi zakona o izvedbi ustave Socialistične republike Slovenije.

90.

ODLOK

o razglasitvi ustave
Socialistične republike Slovenije

Na podlagi 5. točke 42. člena ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije je Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije na skupni seji Republiškega zbora in Zbora proizvajalcev dne 9. aprila 1963 sprejela tale

ODLOK

Razglasi se ustava Socialistične republike Slovenije, ki jo je sprejela Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije na seji Republiškega zbora dne 9. aprila 1963 in na seji Zbora proizvajalcev dne 9. aprila 1963 in ki se glasi:

Izhajajoč iz tega

— da je slovenski narod pod vodstvom delavskega razreda in s Komunistično partijo na čelu, združen v vseljudsko organizacijo Osvobodilne fronte, v svojem osvobodilnem boju neločljivo povezan z narodi Jugoslavije in progresivnimi silami v svetu, zmagal nad silami fašistične agresije in notranje reakcije, zrušil red, ki je temeljil na gospodarskem izkoriščanju, političnem zatiranju in nacionalni neenakopravnosti, izbojeval socialistično revolucijo in začel graditi nove, socialistične odnose med ljudmi;

— da je v svojem osvobodilnem boju in socialistični revoluciji, uresničujoč zgodovinske težnje svojih najprogresivnejših sil, na podlagi pravice vsakega naroda do samoodločbe, vključno pravice do odcepitve, prvič v zgodovini, po tisoč letih hlapčevanja, utemeljil svojo lastno državo — ljudsko republiko Slovenijo v okviru federativne državne skupnosti svobodnih in enakopravnih narodov Jugoslavije;

— da je boj, ki so ga narodi Jugoslavije z rami ob rami bili in ga bijejo za svojo in vseh narodov svobodo in enakopravnost, za mir, družbeni napredek in socializem, pomenil in pomeni hkrati razvijanje in utrjevanje pogojev, neogibnih za svobodno ustvarjalno dejavnost delovnega človeka;

— da slovensko delovno ljudstvo, ki se skupaj z vsemi delovnimi ljudmi Jugoslavije bori za neposredne socialistične cilje, v naporu vseh svojih ustvarjal-

nih sil nenehno in vsestransko dviga raven svoje materialne in duhovne kulture, premagujoč s tem zgodovinsko nastale razlike med delavci umskega in ročnega dela; da vsestransko razvija socialistični demokratizem, v čedalje večji meri omejuje področje sile in vladanja nad človekom, uveljavljajoč vso večjo moč osvobojenega dela nad stvarmi; da upostavlja med ljudmi odnose, ki temeljijo na zavesti o njihovih skupnih interesih, na njihovi svobodni dejavnosti in na spoštovanju človeškega dostojanstva;

— da so se z razvojem materialne podlage in socialističnih družbenih odnosov izvršile družbene in politične izpremembe, ki so prerasle obstoječo ustavno ureditev;

— da socialistični družbeno-politični in ekonomski sistem, ki temelji na svobodnem delu človeka z družbenimi produkcijskimi sredstvi in pa na družbenem samoupravljanju v delovnih organizacijah in v teritorialnih družbeno-političnih skupnostih, sloni na enotnih načelih, ki so jih narodi in delovni ljudje Jugoslavije zgradili v skupnem življenju in naporih ter jih proklamirali v ustavi Socialistične federativne republike Jugoslavije;

— da so narodi Jugoslavije, ostvarjajoč svoje suverene pravice v svojih socialističnih republikah, v skupnem interesu zaupali federaciji opravljanje tistih družbenih zadev, ki jih določa ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije kot pravico in dolžnost federacije.

Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije kot najvišje predstavniško telo delovnega ljudstva Slovenije in slovenskega naroda

sprejema

USTAVO

SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

V okviru enotne ustavnosti jugoslovanske družbene skupnosti ta ustava vsklajuje in utrjuje dosežene uspehe in zagotavlja nadaljnji napredek socialističnih in demokratičnih odnosov med ljudmi kot svobodnimi in enakopravnimi proizvajalci in ustvarjalci, omogoča vsestranski nacionalni razvoj slovenskega naroda kakor tudi njegovo svobodno in enakopravno sodelovanje v federaciji narodov in narodnosti Jugoslavije in z vsemi narodi in progresivnimi silami na svetu.

Vse politične oblike upravljanja družbenih zadev, vključno tudi državno oblast, ustvarjata delavski razred in vse delovno ljudstvo zase, da bi organizirala družbo kot svobodno skupnost proizvajalcev, kar ima svojo najtrdnjšo podlago in jamstvo:

— v družbeni lastnini produkcijskih sredstev, ki onemogoča, da bi se povrnili kakršni koli sistem eksploatacije človeka po človeku, odpravlja odtujitev sredstev in pogojev človekovega dela in ustvarja trdne temelje za enakopravnost delovnih ljudi pri delu in pri odločanju o delitvi proizvoda; v enotnem gospodarskem sistemu produkcije in delitve, ki delovnim ljudem v delovnih organizacijah in družbeno-političnih skupnostih omogoča, da samostojno planirajo in razvijajo materialne temelje svoje dejavnosti, smotno vključujoč svoje posamične in skupne interese;

— v osvoboditvi dela, ki jo zagotavljajo odprava meznih odnosov in samoupravljanje delovnega človeka, vsestransko in družbeno usmerjevani razvoj produktivnih sil, skrajševanje družbeno potrebnega delovnega časa, razvoj tehnike, znanosti in drugih področij kulture, in pa nenehno večanje izobrazbe za vse; v pravici do dela in v svobodi dela, ki delovnemu človeku omogočata, da se pod enakimi pogoji in v združenem delu poslužuje produkcijskih sredstev, ki so v družbeni lastnini, in pa v njegovi dolžnosti, da z ustvarjanjem novih produkcijskih sredstev nenehno utrjuje in razvija materialne temelje socializma, uživajoč plodove svojega dela in splošnega družbenega napredka po socialističnem načelu »vsak po svojih sposobnostih — vsakemu po njegovem delu«;

— v pravici delovnega človeka, da neposredno ali po izbranih delegatih v delovni organizaciji, v občini kot osnovni celici družbeno-ekonomskega, političnega in kulturnega življenja v vseh drugih družbeno-političnih skupnostih, v okviru enotnega družbeno-političnega sistema, enakopravno in odgovorno odloča o uporabi družbenega proizvoda, ki mu pripada po načelu delitve po delu, kakor tudi o vseh drugih vprašanjih splošnega družbenega pomena;

— v demokratičnih političnih odnosih, ki človeku omogočajo, da kot delavec in občan neposredno upravlja družbene zadeve, prosto voli svoje predstavnike v predstavniške organe družbeno-političnih skupnosti, da v teh organih in v družbeno-političnih organizacijah prosto in enakopravno odloča o skupnih zadevah, daje pobude in ocenjuje delo organov, ustanov in njihovih funkcionarjev, da z odgovornostjo človeka in občana socialistične skupnosti prosto izpoveduje svoje mnenje, boreč se proti vsemu, kar pači družbene odnose bodisi v obliki birokratske samovolje in privilegijev, ali v obliki privatno-lastniške sebičnosti, anarhičnega individualizma in partikularizma;

— v organih za sodno kontrolo ustavnosti in zakonitosti dela vseh in vsakogar ter v družbeni kontroli nad izvrševanjem pravic in dolžnosti organov in organizacij, ki opravljajo družbene zadeve na vseh področjih družbenih odnosov;

— v solidarnosti in sodelovanju delovnih ljudi in delovnih organizacij, ki se razodevata predvsem v izpolnjevanju dolžnosti vsakogar nasproti vsem in vseh nasproti vsakomur, in pa v njihovem skupnem naporu, v katerem naj razvijajo produktivnost družbenega dela in druge dejavnosti v prid človeku in njegovi družbeni skupnosti; v vzpostavljanju in razvijanju enakopravnih in demokratičnih odnosov med občani, ki z izpolnjevanjem svojih medsebojnih obveznosti

ter z materialnim in družbenim razvojem socialistične skupnosti nenehno širijo svoje človeške in občanske svoboščine in pravice;

— v Socialistični zvezi delovnega ljudstva kot prostovoljni demokratični zvezi občanov, ki politično povezuje dejanske družbene nosilce socialistične demokracije v Sloveniji in Jugoslaviji in ki jim omogoča družbeno dejavnost na najširši socialistično demokratični podlagi, uveljavljajoč se s tem kot najvažnejše oporišče družbeno-politične dejavnosti in kot oblika družbenega samoupravljanja delovnih ljudi;

— v Zvezi komunistov, pobudniku in organizatorju narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije, ki s svojim idejnim in političnim delom usmerja in krepi socialistično družbeno zavest in solidarnost delovnih ljudi ter bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije v boju za obrambo, utrjevanje in nadaljnje razvijanje pridobitev socialistične revolucije, za nove, zmerom bolj napredne, zmerom bolj svobodne človeške odnose;

— v bratstvu in enotnosti med narodi Jugoslavije, v odnosu svobode in enakopravnosti in vzajemne pomoči pri gospodarskem razvoju, kar slovenskemu narodu zagotavlja polno uveljavljanje njegove nacionalne individualnosti v smislu vsestranskega razmaha njegovih tvornih sil, tako v njegov prid kakor tudi v prid nadaljnjemu vse skladnejšemu razvijanju in utrjevanju dejanske svobode in enakosti vseh narodov in narodnosti v socialistični federaciji Jugoslaviji;

— v sodelovanju med narodi, ki temelji na priznanju in spoštovanju narodne suverenosti, svobode in enakopravnosti narodov in držav na vseh področjih človeškega sožitja, na dejavnem internacionalizmu, služečem krepitvi miru, utrjevanju spoštovanja in prijateljstva med narodi, njihovem nenehnemu zblizovanju, premagovanju razlik med razvitimi in nerazvitimi deželami, svobodni razmenjavi njihovih materialnih in duhovnih dobrin, uresničevanju njihovih skupnih interesov, zlasti pa ostvarjevanju socializma in nasploh družbenega napredka.

Na tej podlagi in s temi jamstvi se ustvarjajo in množijo realne možnosti za nadaljnji razvoj socialistične družbe, za njen nenehni napredek, ki bo odpravil zaostalost in vse preostale vire ekonomske, politične in kulturne neenakosti med ljudmi in narodi. Tak razvoj socialistične družbe bo omogočil postopno uresničevanje najvišjih ciljev sodobnega humanizma, komunističnih družbenih odnosov, in izoblikovanje svobodne skupnosti proizvajalcev, v kateri bo na podlagi visoke produktivnosti dela in ob obilju proizvodov zagotovljena vsestranska sprostitelj človeka kot svobodne ustvarjalne osebnosti ter bo v njej uresničeno načelo komunizma: »Vsak po svojih sposobnostih, vsakemu po njegovih potrebah«.

Izražajoč temeljna načela socialistične družbe in njenega napredka je ta uvodni del ustave tudi podlaga za tolmačenje ustave in zakonov, kakor tudi za dejavnost vseh in vsakogar.

I. poglavje

UVODNE DOLOČBE

1. člen

Socialistična republika Slovenije je državna socialistična demokratična skupnost ljudstva Slovenije, ki

temelji na oblasti delovnega ljudstva in na samoupravljanju.

Socialistična republika Slovenije je v sestavi Socialistične federativne republike Jugoslavije.

2. člen

V Socialistični republiki Sloveniji delovno ljudstvo uresničuje družbeno samoupravljanje, ureja družbene odnose, usmerja razvoj gospodarstva in družbenih služb, zagotavlja uresničevanje pravic občanov, ustavnosti in zakonitosti ter opravlja vse družbene zadeve, ki so skupnega pomena za politično, gospodarsko in kulturno življenje in družbeni razvoj v Socialistični republiki Sloveniji, izvzemši tiste zadeve, ki so po ustavi Socialistične federativne republike Jugoslavije pravica in dolžnost Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Pravice in dolžnosti Socialistične republike Slovenije, ki jih izvršujejo njeni organi, določa ta ustava.

3. člen

Družbeno-ekonomska ureditev in družbeno-politični sistem, ki sta določena v ustavi Socialistične federativne republike Jugoslavije, sta temelj družbene in politične ureditve, določene s to ustavo.

Določbe ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije o svoboščinah, pravicah in dolžnostih človeka in občana se neposredno uporabljajo v Socialistični republiki Sloveniji.

Svoboščine, pravice in dolžnosti človeka in občana, samouprava delovnih in drugih samoupravnih organizacij ter samouprava družbeno-političnih skupnosti so nedotakljive in uživajo sodno varstvo.

4. člen

Pravica in dolžnost ljudstva SR Slovenije je, da varuje in brani neodvisnost ter teritorialno neokrnjenost Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Obramba države je pravica in dolžnost vsakega občana, delovnih in drugih organizacij kakor tudi republike, okraja in občine.

5. člen

Meje Socialistične republike Slovenije se ne morejo spremeniti brez njene privolitve.

6. člen

Socialistična republika Slovenija sodeluje z drugimi republikami Socialistične federativne republike Jugoslavije v duhu socialistične solidarnosti. V ta namen z njimi sodeluje pri skupnih akcijah, izmenjava izkušnje, sodeluje pri ustanavljanju delovnih in drugih organizacij ter uresničuje druge oblike sodelovanja na gospodarskem, političnem in kulturnem področju ter na drugih področjih družbenega življenja.

7. člen

Vsak državljani Socialistične republike Slovenije je hkrati državljani Socialistične federativne republike Jugoslavije.

8. člen

Dravljani drugih socialističnih republik Jugoslavije imajo na območju Socialistične republike Slovenije enake pravice in dolžnosti kot njeni državljani.

9. člen

Odločbe, listine in drugi akti državnih organov in pooblaščenih organizacij z območja drugih socialističnih republik Jugoslavije imajo v Socialistični republiki Sloveniji enako veljavo kot v republikah, v kateri so bili izdani.

10. člen

Grb Socialistične republike Slovenije je polje, obdano z žitnim klasjem. Klasje je spodaj povezano s trakom in prepleteno z lipovimi listi. Med vrhovoma klasja je peterokraka zvezda. V spodnjem delu polja so na dnu tri valovite črte, ki predstavljajo morje. Nad njimi se dvigajo trije stožci, ki predstavljajo Triglav; srednji stožec je višji, stranska dva sta pa enaka.

11. člen

Zastava Socialistične republike Slovenije je belomodro-rdeča z rdečo peterokrako zvezdo na sredi. Razmerje med širino in dolžino zastave je ena proti dve. Barve zastave se vrste vodoravno od zgoraj navzdol po temle redu: bela, modra, rdeča. Vsaka barva zavzema po širini tretjino prostora zastave. Zvezda ima pravilno peterokrako obliko in zlat (rumen) rob. Središče zvezde je v presečišču diagonal zastave. Gornji krak zvezde sega do polovice belega polja, tako da imata spodnja kraka zvezde ustrezno mesto na rdečem polju zastave.

12. člen

Glavno mesto Socialistične republike Slovenije je Ljubljana.

II. poglavje

DRUŽBENA UREDITEV

1. Družbeno-ekonomska ureditev

13. člen

Temelj družbeno-ekonomske ureditve Socialistične republike Slovenije sta svobodno združeno delo s produktivskimi sredstvi, ki so družbena lastnina, ter samoupravljanje delovnih ljudi v produkciji in delitvi družbenega proizvoda v delovni organizaciji in v družbeni skupnosti.

14. člen

Samo delo in uspehi dela določajo materialni in družbeni položaj človeka.

Nihče si ne more niti neposredno niti posredno pridobivati materialne ali drugačne koristi z izkoriščanjem tujega dela.

15. člen

Produktivska sredstva in druga sredstva družbenega dela ter rudna in druga prirodna bogastva so družbena lastnina.

Razpolaganje s posameznimi produktivskimi sredstvi in drugimi stvarmi, ki so v družbeni lastnini, ter druge pravice na teh sredstvih in stvareh določa zakon v skladu z njihovo naravo in njihovim namenom.

16. člen

Samoupravljanje v delovni organizaciji obsega zlasti pravico in dolžnost delovnih ljudi:

1. da upravljajo delovno organizacijo neposredno ali po organih upravljanja, ki jih sami volijo;
2. da organizirajo proizvodno ali drugo dejavnost, skrbijo za razvoj delovne organizacije in določajo načrte ter programe za njeno delo in razvoj;

3. da odločajo o menjavi proizvodov in storitev ter o drugih vprašanjih, ki se tičejo poslovanja delovne organizacije;

4. da odločajo o uporabi družbenih sredstev in o razpolaganju z njimi ter jih gospodarsko smotrno uporabljajo, da se doseže čim večji učinek za delovno organizacijo in družbeno skupnost;

5. da razporejajo dohodek delovne organizacije in zagotavljajo razvoj materialne osnove svojega dela; da delijo dohodek med delovne ljudi; da izpolnjujejo obveznosti delovne organizacije do družbene skupnosti;

6. da odločajo o vstopu delovnih ljudi v delovno organizacijo, o prenehanju njihovega dela v delovni organizaciji ter o drugih medsebojnih delovnih razmerjih; da določajo v skladu s splošnimi delovnimi pogoji delovni čas v delovni organizaciji; da urejajo druga vprašanja, ki imajo skupen pomen; da zagotavljajo notranjo kontrolo in javnost dela v delovni organizaciji;

7. da urejajo in zboljšujejo pogoje za svoje delo ter organizirajo varstvo pri delu in počitek; da zagotavljajo pogoje za svoje izobraževanje ter za zvišanje osebnega in družbenega standarda;

8. da odločajo o izločitvi dela delovne organizacije v posebno organizacijo ter o spojitvi in združitvi delovne organizacije z drugimi delovnimi organizacijami.

Pri uresničevanju samoupravljanja odločajo delovni ljudje v družbeno-političnih skupnostih o usmerjanju gospodarskega in družbenega razvoja, o delitvi družbenega proizvoda ter o drugih vprašanjih, ki so skupnega pomena.

Pri upravljanju delovne organizacije lahko sodelujejo v zadevah posebnega družbenega pomena tudi zainteresirani občani ter predstavniki zainteresiranih organizacij in družbene skupnosti.

Da bi se zagotovil enoten družbeno-ekonomski položaj delovnih ljudi, se z zakonom in statutom določajo samoupravne pravice delovnih ljudi, ki delajo v državnih organih, v družbeno-političnih organizacijah ali v društvi v skladu z naravo dejavnosti teh organov in organizacij.

Delovni ljudje uresničujejo samoupravljanje v enotnem družbeno-ekonomskem sistemu v skladu z ustavo, zakoni in statutom ter so za svoje delo odgovorni.

Protustaven je vsak akt, s katerim se krši pravica samoupravljanja delovnih ljudi.

17. člen

Delovni ljudje, ki delajo v delovni organizaciji, vzpostavljajo kot člani delovne skupnosti medsebojna delovna razmerja ter so pri samoupravljanju enakovrni.

Organizacija dela in upravljanja v delovni organizaciji morata omogočati, da delovni ljudje na vsaki stopnji in v vseh delih delovnega procesa, ki pomenijo celoto, kar najbolj neposredno odločajo o vprašanjih dela, o urejanju medsebojnih razmerij, o delitvi dohodka ter o drugih vprašanjih, ki se tičejo njihovega ekonomskega položaja, hkrati pa morata zagotoviti najugodnejše pogoje za delo in poslovanje delovne organizacije kot celote.

18. člen

Proizvod družbenega dela, ustvarjen v delovnih organizacijah, se kot osnova družbene reprodukcije

in zadovoljevanja družbenih potreb ter osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi razporeja v okviru enotnega sistema delitve ter po enotnih pogojih in merilih, s katerimi se zagotavljajo družbena reprodukcija, delitev po delu in družbeno samoupravljanje.

Potem ko delovna organizacija zagotovi sredstva, s katerimi obnavlja vrednost pri delu porabljenih sredstev, in ko izloči del ustvarjene vrednosti proizvoda za izenačevanje pogojev za delo in pridobivanje dohodka, razporedi dohodek delovne organizacije na del, ki služi za razširitev materialne osnove dela, in na del, ki je namenjen za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi.

Delovni organizaciji se za razširitev materialne osnove njenega dela zagotavlja del ustvarjene vrednosti proizvoda sorazmerno z njeno udeležbo pri ustvarjanju sredstev za družbeno reprodukcijo, v negospodarskih dejavnostih pa v skladu z nalogami delovne organizacije in z družbenimi potrebami. Za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi pripada delovni organizaciji del ustvarjene vrednosti proizvoda sorazmerno s produktivnostjo dela delovnih ljudi in odvisno od poslovnega uspeha delovne organizacije, v negospodarskih dejavnostih pa sorazmerno z uspehi dela pri zadovoljevanju družbenih potreb.

Sredstva delovne organizacije, ki so namenjena za obnavljanje in razširjanje materialne osnove dela, služijo kot skupna sredstva družbene reprodukcije za razširjanje materialne osnove delovne organizacije in družbene skupnosti kot celote. Delovna organizacija razpolaga s temi sredstvi v skladu z enotnimi načeli, ki jih za uporabo sredstev družbene reprodukcije določa zvezni zakon, ter ob pogojih in po merilih, določenih s predpisi, s katerimi se zagotavlja skladnost gospodarskega razvoja in uresničevanje drugih, z družbenimi plani predvidenih razmerij.

Delovnim organizacijam je zagotovljeno, da uporabljajo za razširitev materialne osnove svojega dela poleg sredstev, ki so jih ustvarile s svojim delom, ob enakih pogojih v skladu z enotnimi načeli kreditnega sistema tudi druga družbena sredstva.

19. člen

Vsakemu delovnemu človeku v delovni organizaciji gre v skladu z načelom delitve po delu osebni dohodek, ki ustreza uspehom njegovega dela in dela delovne enote ter uspehom delovne organizacije kot celote.

20. člen

Delovno organizacijo lahko v skladu z zakonom ustanovijo družbeno-politične skupnosti, delovne in druge organizacije ter občani.

Delovna organizacija se ustanovi kot podjetje ali druga gospodarska organizacija za dejavnost s področja gospodarstva, ali pa kot zavod ali druga organizacija za dejavnosti na področjih izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva, socialnega varstva ali drugih družbenih služb.

Delovne organizacije imajo ne glede na to, kdo jih je ustanovil, enak položaj.

Z zakonom se lahko predpišejo pogoji za spojitve delovnih organizacij ter pogoji za osamosvojitve ali izločitve njihovih posameznih delov.

21. člen

Delovna organizacija je samostojna in samoupravna organizacija.

Delovna organizacija je pravna oseba in je nosilec določenih pravic glede sredstev v družbeni lastnini, ki jih upravlja. Teh pravic delovni organizaciji ni mogoče vzeti in tudi ne omejiti, razen če to terjata zveznim zakonom določena splošna korist, vendar le po postopku, ki ga določa ta zakon, in proti ustrezni odškodnini.

Delovna organizacija je dolžna ohraniti nezmanjšano vrednost družbenih sredstev, ki jih upravlja.

Delovna organizacija odgovarja za svoje obveznosti z družbenimi sredstvi, ki jih upravlja.

22. člen

Gospodarska organizacija se ob pogojih in po postopku, ki jih določa zvezni zakon, lahko odpravi, če ne more obnavljati produkcijskih in drugih delovnih sredstev, ki jih upravlja, ali če ne more izpolnjevati drugih z zakonom določenih obveznosti.

Gospodarska organizacija se ob pogojih in po postopku, ki jih določa zvezni zakon, lahko začasno postavi pod prisilno upravo, če je s svojim poslovanjem hudo oškodovala družbene koristi.

Zavod se lahko odpravi ob pogojih in po postopku, ki jih določa zakon, če več ne izpolnjuje z zakonom določenih pogojev ali če nima pogojev za opravljanje svoje dejavnosti.

23. člen

Za uresničevanje smotrne delitve dela in za poslovanje v zadevah skupnega pomena se delovne organizacije lahko združujejo v poslovna združenja.

Delovne organizacije se lahko združujejo tudi za pospeševanje produkcije ali drugih svojih dejavnosti, za medsebojno sodelovanje ter za obravnavanje in reševanje drugih vprašanj, ki so skupnega pomena.

Upravljanje združenj delovnih organizacij temelji na načelih samoupravljanja delovnih ljudi v združenih delovnih organizacijah.

Delovne organizacije lahko združujejo svoja sredstva za pospeševanje in razvijanje svoje dejavnosti ter sklepajo druge sporazume o skupni dejavnosti in poslovanju.

Na podlagi zveznega zakona se lahko ustanavljajo zbornice in poslovne skupnosti ter predpišejo pogoji za obvezno združevanje delovnih organizacij določenih vrst v zbornice in poslovne skupnosti.

24. člen

Prepovedano je združevanje ali spajanje delovnih organizacij ter vsaka druga dejavnost organizacije ali državnega organa, ki bi šla za tem, da se prepreči ali omeji prosta menjava dobrin in storitev zaradi pridobitve materialnih ali drugih prednosti, ki ne bi temeljile na njihovem delu, ali s katero se kršijo socialistični ekonomski odnosi, ustvarjajo drugi neenakopravni odnosi v poslovanju ali prizadene škoda splošnim koristim, določenim z zveznim zakonom.

25. člen

Na podlagi zakona se lahko predpišejo splošni pogoji za opravljanje določenih dejavnosti delovnih organizacij, ki imajo poseben družbeni pomen.

26. člen

Delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno opravljajo kulturno, poklicno ali drugo podobno dejavnost, imajo v načelu enak družbeno-ekonomski po-

ložaj in v osnovi enake pravice in obveznosti kot delovni ljudje v delovnih organizacijah.

Delovni ljudje, ki opravljajo take dejavnosti, lahko združujejo svoje delo in ustanavljajočasne ali trajnejše delovne skupnosti, ki imajo v osnovi enak položaj kot delovne organizacije, in v katerih imajo delovni ljudje v osnovi enake pravice in dolžnosti kot delovni ljudje v delovnih organizacijah.

Zakon določa pogoje, ob katerih ti delovni ljudje in njihove skupnosti uresničujejo svoje pravice in izpolnjujejo obveznosti, ter pogoje, ob katerih smejo pri opravljanju svoje dejavnosti uporabljati in upravljati družbena sredstva.

27. člen

Občani lahko za pridobivanje dohodka opravljajo z osebnim delom kmetijsko, obrtno in drugo storitveno ali podobno dejavnost v mejah in ob pogojih, ki jih določa zakon.

Zakon določa, v katerih mejah in ob katerih pogojih imajo lahko občani za opravljanje kmetijske, obrtne in druge storitvene ali podobne dejavnosti z osebnim delom lastninsko pravico na delovnih sredstvih in poslovnih prostorih.

Prepovedano je zaposlovanje tuje delovne sile za pridobivanje dohodka.

Na področju kmetijske proizvodnje, obrti in drugih storitvenih ali podobnih dejavnosti, ki jih opravljajo občani s svojimi delovnimi sredstvi, se sme v mejah in ob pogojih, ki jih določa zakon, dovoliti uporaba dopolnilnega dela drugih oseb.

28. člen

Za organiziranje in spodbujanje družbenega dela in sodelovanja delovnih ljudi, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi na področju kmetijstva in na drugih gospodarskih področjih, za povezovanje teh dejavnosti z družbenim gospodarstvom in za razširjanje socialističnih družbenih odnosov na teh področjih se ustanavljajo zadrage kot delovne organizacije.

Članstvo v zadrugah je prostovoljno.

Z zakonom in s statutom zadruge ali druge delovne organizacije se lahko določi, da delovni ljudje, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi in trajno gospodarsko sodelujejo z delovno organizacijo, sodelujejo tudi pri upravljanju delovne organizacije v poslih tega sodelovanja.

Z zakonom se lahko predpiše, da se morajo kmetje, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi, združiti ali da morajo sodelovati z določeno delovno organizacijo, če je to potrebno za izvršitev melioracijskih del, za boljše izkoriščanje melioriranih zemljišč, za izkoriščanje voda in obrambo pred vodami, za zavarovanje zemljišč pred erozijo in urejanje hudournikov ali kadar to zahteva poseben družbeni interes na področju gojitve in izkoriščanja gozdov ali na področju pospeševanja kmetijske proizvodnje na določenih zemljiščih.

29. člen

Zemlja je dobrina splošnega pomena.

Vsako zemljišče je treba izkoriščati v skladu s splošnimi in zakonu določenimi pogoji, s katerimi se zagotavljajo racionalno izkoriščanje zemljišča in drugi splošni interesi.

Gozdovi in gozdna zemljišča so pod posebnim z zakonom določenim varstvom.

30. člen

Družbena skupnost zagotavlja materialne in druge pogoje za ustanavljanje in razvoj kmetijskih delovnih organizacij na podlagi družbene lastnine zemlje in družbenega dela ter za sodelovanje kmetov z združnimi in drugimi delovnimi organizacijami.

Kmetom je zajamčena lastninska pravica na obdelovalnem kmetijskem zemljišču v izmeri največ 10 ha na gospodarstvo.

Zakon določa, v katerih mejah in ob katerih pogojih imajo lahko kmetje lastninsko pravico na drugih zemljiščih ter v katerih mejah in ob katerih pogojih imajo lahko drugi občani lastninsko pravico na kmetijskem in drugem zemljišču.

Lastninsko pravico na gozdovih in gozdnem zemljišču ureja zakon.

31. člen

Občanom je zajamčena lastninska pravica na predmetih, ki so namenjeni za osebno potrošnjo, rabo ali zadovoljevanje njihovih kulturnih in drugih osebnih potreb.

Občani imajo lahko lastninsko pravico na stanovaljskih hišah in stanovanjih za zadovoljevanje osebnih in družinskih potreb ter za opravljanje dejavnosti z osebnim delom, v skladu s pravico, ki jim je zajamčena z zvezno ustavo, ter ob pogojih, ki jih določa zakon.

Meje lastninske pravice na stanovanjskih hišah in stanovanjih določa zvezni zakon.

32. člen

Zakon določa pogoje, ob katerih imajo lahko družbeno-politične organizacije in društva občanov lastninsko pravico na nepremičninah in na drugih stvarih, ki so namenjene za uresničevanje skupnih interesov njihovih članov in nalog organizacije, kakor tudi pogoje, ob katerih smejo razpolagati z družbenimi sredstvi, ki imajo enak namen.

33. člen

Nepremičnine, na katerih imajo občani in pravne osebe lastninsko pravico, se smejo, če to terja na podlagi zveznega zakona določen splošni interes, proti pravični odškodnini razlastiti oziroma se sme ta pravica omejiti.

Lastninska pravica na predmetih, ki imajo poseben kulturni pomen, se sme na podlagi zakona omejiti, če to terja splošni interes.

34. člen

Da bi se zagotavljali pogoji za čim ugodnejši gospodarski in družbeni razvoj, izenačevali splošni pogoji za delo in za pridobivanje dohodka, določala splošna merila za delitev družbenega proizvoda, uresničevalo načelo delitve po delu in razvijali socialistični družbeni odnosi, izvajajo družbeno-politične skupnosti v okviru svojih pravic in dolžnosti ukrepe za uresničevanje enotnega ekonomskega sistema, planirajo razvoj gospodarstva in materialne osnove drugih dejavnosti ter v ta namen sprejemajo družbene plane.

Za uresničevanje v družbenih planih določenih razmerij izdajajo družbeno-politične skupnosti predpise in druge splošne akte, ustanavljajo družbene sklade in družbene rezerve ter odredjajo ekonomske in druge ukrepe.

35. člen

Sredstva družbene reprodukcije, ki so ustvarjena na območju družbeno-političnih skupnosti, se kot skupna sredstva družbene reprodukcije uporabljajo v teh skupnostih sorazmerno z udeležbo delovnih ljudi pri njihovem ustvarjanju. Ta sredstva se uporabljajo v skladu z enotnimi načeli, ki veljajo za uporabo sredstev družbene reprodukcije, ter v skladu s predpisanimi pogoji in merili, s katerimi se zagotavljata skladnost gospodarskega razvoja in uresničevanje drugih razmerij, predvidenih z družbenimi plani.

Za razvijanje materialne osnove družbeno-političnih skupnosti se uporabljajo tudi druga družbena sredstva v skladu z enotnimi načeli kreditnega sistema.

Občinam in republikam pripadajo iz osebnih dohodkov in iz drugih virov, ki jih določa zvezni zakon, v skladu z načelom delitve po delu sredstva za pokrivanje družbenih potreb na njihovem območju; občine in republika samostojno določajo ta sredstva in samostojno z njimi razpolagajo.

36. člen

Mesta, industrijska naselja, vasi in drugi naseljeni kraji ter območja s posebnim namenom in širša območja se urejajo in izgrajujejo na podlagi urbanističnih in regionalnih planov, ki morajo biti v skladu s plani gospodarskega in družbenega razvoja.

37. člen

Občina zagotavlja splošne pogoje za razvoj stanovanjskega gospodarstva na svojem območju, organizira in usmerja gradnjo stanovanj in odreja ukrepe za vzdrževanje stanovanjskih hiš.

Graditev stanovanjskih hiš se financira iz sredstev občanov in iz družbenih sredstev.

38. člen

Družbena skupnost pospešuje razvoj šolstva in prosvete, kulture, znanstveno-raziskovalnega dela, umetnosti, zdravstvenega in socialnega varstva ter ustvarja pogoje za zdrav duhovni in telesni razvoj občanov.

39. člen

Družbeno-politične skupnosti ter delovne in druge samoupravne organizacije ustanavljajo in razvijajo šole in druge izobraževalne zavode v skladu s svojimi nalogami in materialnimi možnostmi.

Vse šole in drugi izobraževalni zavodi delujejo v skladu z načelom, da je treba ob enakih pogojih vsakemu občanu omogočiti, da si pridobi znanje in izobrazbo po svojih zmožnostih in nagnjenju.

Vzgoja in izobraževanje se v skladu z zakonom uresničujeta po enotnem sistemu vzgoje in izobraževanja.

40. člen

Obvezno je osemletno osnovno šolanje učencev. Zakon lahko predpiše tudi daljše obvezno šolanje.

Občina ustanavlja osnovne šole ter zagotavlja pogoje za njih delo.

41. člen

Družbena skupnost podpira in pospešuje znanstveno-raziskovalno delo.

Družbeno-politične skupnosti ter delovne in druge samoupravne organizacije ustanavljajo znanstveno-raziskovalne zavode in zagotavljajo materialne in

druge pogoje za razvoj znanstveno-raziskovalnega dela ter za uveljavitev in uporabo znanstvenih dosežkov in odkritij v praksi.

42. člen

Družbena skupnost ustvarja pogoje za razvijanje kulturnih in umetniških dejavnosti ter za zadovoljevanje kulturnih in umetniških potreb občanov in skrbi, da so plodovi kulturnega in umetniškega dela dostopni občanom.

43. člen

Kulturni, umetniški in zgodovinski spomeniki ter naravne znamenitosti, ki imajo poseben pomen za družbeno skupnost, so pod posebnim družbenim varstvom.

44. člen

Delavcem so po načelu vzajemnosti in solidarnosti v okviru enotnega sistema obveznega socialnega zavarovanja, veljavnega v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, zagotovljene zdravstveno varstvo in druge pravice za primere bolezni, zmanjšanja ali izgube delovne zmožnosti in starosti.

Zdravstveno varstvo, pravice za primer zavarovane smrti in druge pravice iz socialnega zavarovanja so ob pogojih, ki jih določa zakon, zagotovljene tudi članom delavčeve družine.

Z zakonom se uvede tudi za druge občane zavarovanje za zagotovitev zdravstvenega varstva in drugih pravic na podlagi socialnega zavarovanja.

45. člen

Zdravstveno službo organizirajo in razvijajo družbeno-politične skupnosti.

Pri organizaciji zdravstvene službe ter pri zagotavljanju zdravstvenega varstva sodelujejo delovne in druge samoupravne organizacije neposredno ter po svojih predstavnikih v organih upravljanja zdravstvenih zavodov.

Zdravstveno varstvo neposredno izvajajo zdravstveni zavodi in zdravstveni delavci.

Družbena skupnost, zlasti občina, ter delovna organizacija ustvarjajo pogoje za razvoj telesne kulture ter za odmor in razvedrilo občanov in podpirajo iniciativo občanov in njihovih društev na teh področjih.

46. člen

Družbeno-politične skupnosti, zlasti občina, ter delovne in druge samoupravne organizacije skrbijo za delovnega človeka in njegovo družino z organiziranjem ustreznih služb.

Družbena skupnost zagotavlja posebno varstvo materi, otroku in družini.

Posebno varstvo zagotavlja družbena skupnost mladoletnikom, za katere ne skrbijo starši, in drugim občanom, ki niso zmožni, da bi sami skrbeli zase, za svoje pravice in za varstvo svojih koristi.

Občanom, ki niso sposobni za delo in nimajo za preživljanje potrebnih sredstev, zagotavlja družbena skupnost pomoč.

47. člen

Družbena skupnost zagotavlja vojaškim in delovnim invalidom invalidske pravice in druge oblike invalidskega varstva ter skrbi, da se usposobijo po svoji delovni zmožnosti za delo.

Družbena skupnost ustvarja pogoje za usposobitev ter ustrezno zaposlitev občanov, ki niso popolnoma zmožni za delo.

48. člen

Družbeno-politične skupnosti ustanavljajo družbene sklade za financiranje družbenih nalog trajnejšega pomena na posameznih področjih.

Družbeni skladi se upravljajo po načelih družbenega upravljanja.

Organe in način upravljanja sklada določa v skladu z zakonom statut sklada.

49. člen

Za čim popolnejše obveščanje javnosti o dogajanju na vseh področjih družbenega življenja, družbena skupnost ustvarja pogoje za razvoj ustreznih dejavnosti in daje pomoč pri ustanavljanju organizacij, ki se ukvarjajo z objavljanjem in širjenjem informacij.

2. Družbeno-politična ureditev

50. člen

Delovno ljudstvo je edini nosilec oblasti in upravljanja družbenih zadev.

Občani uresničujejo samoupravljanje neposredno na zborih volivcev, z referendumom in v drugih oblikah neposrednega odločanja v delovni organizaciji, v občini in v drugih družbeno-političnih skupnostih ter po svojih delegatih, ki jih volijo v organe upravljanja delovnih in drugih samoupravnih organizacij in v predstavniška telesa družbeno-političnih skupnosti.

a) Družbeno-politične skupnosti

51. člen

Družbeno-politične skupnosti v SR Sloveniji so občine, okraji in republika.

Družbeno-politične skupnosti so pravne osebe.

52. člen

Samoupravljanje občanov v občini je politični temelj enotnega družbeno-političnega sistema.

V občini se ustvarjajo in uresničujejo oblike družbenega samoupravljanja, iz katerih izhajajo organi, ki izvršujejo funkcije oblasti.

53. člen

Funkcije oblasti in upravljanja družbenih zadev izvršujejo predstavniška telesa kot splošni organi družbenega samoupravljanja družbeno-političnih skupnosti in organi, ki so njim odgovorni.

Sodno funkcijo izvršujejo sodišča kot samostojni organi družbene skupnosti.

Varstvo ustavnosti je v mejah, ki jih določa ta ustava, poverjena Ustavnemu sodišču SR Slovenije.

54. člen

Predstavniško telo družbeno-politične skupnosti je skupščina, ki jo sestavljajo delegati občanov in delovnih ljudi v delovnih skupnostih.

55. člen

Odbornike občinske skupščine volijo neposredno občani in delovni ljudje, zaposleni v delovnih organizacijah na območju občine.

Odborniki okrajne skupščine in poslanci Skupščine SR Slovenije se volijo po načelu delegacije občine kot temeljne skupnosti občanov in delovnih ljudi.

56. člen

Neposredne volitve za člane predstavniških teles družbeno-političnih skupnosti se izvajajo na podlagi splošne in enake volilne pravice.

57. člen

Volivci lahko odpokličejo člana Skupščine, ki so ga izvolili.

58. člen

Glasovanje pri volitvah in odpoklicu članov vseh predstavniških teles je tajno.

59. člen

Skupščina je najvišji organ oblasti in organ družbenega samoupravljanja v mejah pravic in dolžnosti družbeno-politične skupnosti.

Skupščina določa politiko in odloča o drugih temeljnih vprašanjih, ki imajo pomen za politični, gospodarski, kulturni in družbeni razvoj, sprejema predpise, družbeni plan in proračun ter druge splošne akte, določa temeljno organizacijo in pooblastila svojih organov, voli javne funkcionarje, obravnava stanje in splošne probleme pravosodja, izvršuje proračunsko kontrolo, kontrolo na delom politično izvršilnih upravnih organov ter družbeno nadzorstvo.

60. člen

Skupščina družbeno-politične skupnosti ustanovi komisijo, ki obravnava vprašanja v zvezi z volitvami oziroma imenovanjem članov skupščinskih teles in drugih funkcionarjev ter daje skupščini ustrezne predloge. Ta komisija obravnava tudi splošna vprašanja kadrovske politike.

Komisijo sestavljajo člani skupščine in predstavniki družbeno-političnih organizacij.

61. člen

Skupščina družbeno-politične skupnosti lahko skupno s predstavniki družbeno-političnih organizacij in društev kot splošni zbor obravnava vprašanja, ki so splošnega pomena za družbeno-politično skupnost.

62. člen

V družbeno-politični skupnosti se z ustavo, zakonom oziroma statutom ustanovijo kolegijski politično-izvršilni organi skupščine.

Politično-izvršilni organi skrbijo za uresničevanje politike in za izvrševanje zakonov, družbenih planov in drugih aktov skupščine, dajejo predloge za določitev politike skupščine in za sprejem njenih aktov, sprejemajo predpise, za katere so pooblašteni, določajo splošne smernice za delo upravnih organov in opravljajo druge politično-izvršilne zadeve.

Politično-izvršilne organe voli in razrešuje skupščina.

Politično-izvršilni organi so za svoje delo odgovorni skupščini, ki jih je izvolila.

63. člen

Skupščina družbeno-politične skupnosti na podlagi ustave, zakona oziroma statuta ustanavlja upravne organe.

Upravni organi izvršujejo zakone, družbene plane in druge akte predstavniških teles, izvajajo politiko, ki je bila določena, spremljajo stanje na ustreznem področju, organizirajo in opravljajo določene službe, odločajo o upravnih zadevah, izvajajo upravno nadzorstvo in druge upravne dejavnosti, pripravljajo akte in opravljajo druge strokovne zadeve za predstavniška telesa in njihove politično-izvršilne organe.

Upravni organi sodelujejo z drugimi upravnimi organi ter z delovnimi in drugimi organizacijami v vprašanjih, ki so skupnega pomena, zagotavljajo medsebojno obveščanje o delu ter s svojim delom omogočajo učinkovito uresničevanje pravic in interesov občanov in organizacij.

Upravni organi so v mejah svojih zakonskih pooblastil samostojni in so za svoje delo odgovorni skupščini in njenim politično-izvršilnim organom.

64. člen

Clani skupščine se volijo za štiri leta.

Vsako drugo leto se voli polovica članov vsakega zbora skupščine.

Mandat članov skupščine se lahko podaljša le po sklepu skupščine v primerih, ki jih določa ta ustava.

65. člen

Nihče ne more biti dvakrat zaporedoma član istega zbora iste skupščine in tudi ne član Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

Nihče ne more biti hkrati član Zvezne skupščine in Skupščine SR Slovenije in tudi ne član dveh zborov iste skupščine. Član Skupščine SR Slovenije, ki ga je ta delegirala v Zbor narodov Zvezne skupščine, obdrži mandat republiškega poslanca.

Član Zbora narodov je lahko izvoljen tudi za nadaljnja štiri leta za republiškega poslanca, vendar pa v tej dobi ne more biti delegiran v Zbor narodov.

66. člen

Republiški sekretarji in drugi republiški funkcionarji, za katere zakon tako določi, ne morejo ostati v taki funkciji dalj kot štiri leta in tudi ne morejo biti znova postavljeni v tako funkcijo za naslednja štiri leta.

Posamezni od teh funkcionarjev so po posebnem postopku, ki ga določa ta ustava, lahko zaporedoma postavljeni v katero od navedenih funkcij največ še za štiri leta.

Z zakonom se lahko uvede načelo ponovnih volitev oziroma ponovnega imenovanja po določenem času tudi za druge nosilce javnih funkcij.

Član skupščine ne more biti hkrati imenovan funkcionar ali uslužbenec državnega organa, ki je tej skupščini odgovoren. Nezdržljivi sta funkciji sodnika in člana skupščine, ki sodnika voli.

67. člen

Skupščina, njihovi politično-izvršilni organi in upravni organi opravljajo svoje zadeve na podlagi in v mejah ustave in zakonov.

Vsak državni organ, organizacija ali posameznik, ki ima javna pooblastila, izvršuje svoje funkcije samo v mejah pooblastil, ki jih določata ustava in zakon.

Državni organi imajo nasproti delovnim in drugim samoupravnim organizacijam samo pravice, ki so določene na podlagi ustave.

68. člen

Odnosi med organi raznih družbeno-političnih skupnosti temeljijo na pravicah in dolžnostih, ki so določene na podlagi ustave.

69. člen

Nihče ne more izvrševati javnih pooblastil, ako mu jih niso v skladu z ustavo poverili občani ali organi, ki jih ti volijo.

Nosilec javne ali druge družbene funkcije je osebno odgovoren za izvrševanje te funkcije.

Z zakonom se določijo vrste in pogoji odgovornosti nosilcev javnih in drugih družbenih funkcij.

Nosilec javne funkcije ima pravico odpovedati se svoji funkciji in odpoved utemeljiti.

70. člen

Delo državnih organov, organov družbenega samoupravljanja in organizacij, ki opravljajo zadeve javnega pomena, je javno; ti organi oziroma organizacije morajo obveščati javnost o svojem delu.

Na kakšen način se zagotovi javnost, se določi z zakonom in s statutom. Z zakonom se določi, kateri podatki se morajo varovati kot tajnost oziroma, kateri podatki se ne smejo objaviti.

Občani imajo pravico, da razpravljajo o delu državnih organov, organov družbenega samoupravljanja in organizacij, ki opravljajo zadeve javnega pomena, ter da jim dajejo pripombe in predloge bodisi neposredno ali po svojih družbeno-političnih organizacijah.

71. člen

Da bi se zagotovili javnost in družbena odgovornost v delu državnih organov, organov družbenega samoupravljanja, organizacij, ki opravljajo zadeve javnega pomena in družbeno-političnih skupnosti, obravnava predstavniško telo pri izvrševanju družbenega nadzorstva splošna vprašanja, ki se tičejo razpolaganja z družbenimi sredstvi, delitve dohodka in načina izvrševanja pravic in dolžnosti teh organov in organizacij.

Predstavniška telesa izvršujejo družbeno nadzorstvo v sodelovanju z organi samoupravljanja. Z družbenim nadzorstvom vplivajo predstavniška telesa na razvijanje odgovornosti in socialističnih norm pri samoupravljanju, pri poslovanju, in pri razpolaganju z družbenimi sredstvi.

Z družbenim nadzorstvom se ne smejo omejevat z ustavo in zakonom določene pravice organov, organizacij in občanov in tudi ne kršiti njihove pravice in na zakonu temelječi interesi.

72. člen

Na zborih volivcev predlagajo občani kandidate za člane predstavniških teles in obravnavajo vprašanja, ki so splošnega družbenega pomena.

Na svojih zborih v delovnih organizacijah predlagajo delovni ljudje kandidate za člane predstavniških teles in opravljajo druge zadeve, ki so določene z zakonom in statutom.

73. člen

Skupščina družbeno-politične skupnosti lahko razpiše referendum, da se občani vnaprej izjavijo o posameznih vprašanjih iz njene pristojnosti ali da potrdijo zakon ali drug akt skupščine.

Z zakonom in s statutom delovne organizacije se določi, v katerih primerih se v delovni organizaciji odloča z referendumom.

Odločitev, sprejeta na referendumu, je obvezna. O referendumu se izda zakon.

74. člen

Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodnosti, goji svojo kulturo in uporablja svoj jezik.

Poslovanje vseh državnih organov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki izvršujejo družbeno službo na območju SR Slovenije, se vodi v slovenskem jeziku.

Vsak ima pravico, da v postopku pred organi in organizacijami iz drugega odstavka uporablja svoj jezik, in da ga organ, ki vodi postopek, v njegovem jeziku seznani z gradivom in svojim delom.

Neznanje slovenščine ne more nikogar ovirati pri obrambi in uresničevanju njegovih pravic.

75. člen

Pripadnikom drugih narodov Jugoslavije, ki živijo na območju Socialistične republike Slovenije, zagotavlja Socialistična republika Slovenija ob pogojih, ki jih določa zakon, pravico do izobraževanja v njihovem jeziku.

76. člen

Vsaki narodnosti, ki je narodna manjšina, je zagotovljena pravica, da svobodno uporablja svoj jezik, razvija svojo kulturo in v ta namen ustanavlja ustanove ter uporablja druge s to ustavo določene pravice.

V šolah za pripadnike posamezne narodnosti se poučuje v jeziku te narodnosti.

77. člen

Italijanski in madžarski narodnosti, ki živita na območju SR Slovenije, zagotavlja SR Slovenija enakopravnost in možnost vsestranskega razvoja in napredka.

Na območjih, na katerih živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, sta v javnem in družbenem življenju italijanski oziroma madžarski jezik enakopravna s slovenskim jezikom. Z zakonom in s statutom občine se določi način uresničevanja pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti.

SR Slovenija skrbi za razvoj šolstva, tiska, radia, in kulturno-prosvetnega dela italijanske in madžarske narodnosti in zagotavlja v ta namen potrebno pomoč.

b) Delovne organizacije

78. člen

Delovni ljudje uresničujejo samoupravljanje v delovni organizaciji neposredno in s tem, da v skladu z ustavo, zakonom in statutom poverjajo določene funkcije upravljanja organom delovne organizacije:

delavskemu svetu, upravnemu odboru in direktorju oziroma ustreznim drugim organom upravljanja.

Z zakonom in statutom se lahko ustanovijo v delovni organizaciji tudi posebni nadzorni, strokovni in drugi organi upravljanja.

79. člen

V delovni organizaciji, ki opravlja dejavnost ali zadeve posebnega družbenega pomena, sodelujejo v skladu z zakonom pri upravljanju določenih zadev zainteresirani občani ter predstavniki zainteresiranih organizacij in družbene skupnosti kot člani organov upravljanja delovne organizacije ali na drug način, ki ga določata zakon in statut.

V taki delovni organizaciji odločajo o organizaciji dela in o delitvi dohodka samo organi upravljanja, ki jih volijo člani delovne skupnosti. Z zakonom se lahko določijo splošni pogoji in merila za delitev dohodka ter predvidi soglasje določenega organa upravljanja te delovne organizacije, druge organizacije ali državnega organa k določenim aktom o delitvi dohodka ali k aktom odločanja o delovnem procesu, ki imajo poseben družbeni pomen.

80. člen

Delovna organizacija sprejema v skladu z ustavo in zakonom statut in druge splošne akte, s katerimi se urejajo odnosi v delovni organizaciji.

S statutom se določajo notranja organizacija, delovno področje in odgovornost organov upravljanja, položaj delovnih enot in pravice delovnih ljudi pri upravljanju teh enot, delovna razmerja in druga notranja razmerja, način poslovanja ter druga vprašanja, ki so pomembna za samoupravljanje v delovni organizaciji in njeno poslovanje. S statutom se lahko predvidi tudi določena poslovna samostojnost posameznih delov delovne organizacije.

Preden se statut delovne organizacije dokončno sprejme, ga je treba predložiti v obravnavo občinski skupščini. Z zakonom se lahko predpiše, da se predloži statut določenih delovnih organizacij v obravnavo Skupščini SRS ali skupščini druge družbeno-politične skupnosti.

Z zakonom se lahko določi obveznost delovnih organizacij, da izdajo posamezne splošne akte delovne organizacije, ter določi postopek za izdajo statuta in drugih splošnih aktov; pristojnemu organu družbeno-politične skupnosti se tudi lahko dajo določena pooblastila glede potrjevanja ali dajanja soglasja k statutu ali drugim splošnim aktom v celoti ali glede posameznih njihovih delov.

81. člen

Delavski svet sprejema statut in druge splošne akte, določa plane in programe za delo in razvoj delovne organizacije ter odloča o drugih splošnih vprašanjih.

Člane delavskega sveta delovne organizacije volijo delovni ljudje neposredno.

Delovna skupnost z manjšim številom članov opravlja neposredno tudi funkcije delavskega sveta.

Člani delavskega sveta se volijo za dve leti; vsako leto se izvoli na novo polovica njegovih članov.

Nihče ne more biti voljen dvakrat zaporedoma za člana delavskega sveta.

82. člen

Upravni odbor odloča o poslovanju delovne organizacije.

Člane upravnega odbora delovne organizacije voli za eno leto delavski svet oziroma delovna skupnost.

Z zakonom oziroma s statutom se lahko določi, da opravlja funkcijo upravnega odbora delovna skupnost z manjšim številom članov neposredno.

Nihče ne more biti izvoljen več kot dvakrat zaporedoma za člana upravnega odbora delovne organizacije.

83. člen

Direktor delovne organizacije vodi njeno poslovanje, izvršuje sklepe delavskega sveta in drugih organov upravljanja ter zastopa delovno organizacijo.

Direktor je pri svojem delu samostojen in je osebno odgovoren delovni skupnosti in organom upravljanja delovne organizacije; za zakonitost dela delovne organizacije in za izpolnjevanje z zakonom določenih obveznosti pa je odgovoren tudi družbeni skupnosti.

Direktorja delovne organizacije imenuje na podlagi javnega razpisa delavski svet na predlog razpisne komisije ob pogojih in po postopku, določenem v zakonu. Razpisno komisijo sestavlja z zakonom določeno število predstavnikov delovne organizacije in občine oziroma druge družbeno-politične skupnosti.

Z zakonom se za delovno organizacijo, ki opravlja dejavnost posebnega družbenega pomena, lahko določi tudi drugačen način imenovanja direktorja.

Direktor se imenuje za čas, ki ga določa zakon, in je lahko po istem postopku znova imenovan.

Zakon določa, ob katerih pogojih lahko delavski svet oziroma drug pristojni organ razreši direktorja še pred potekom časa, za katerega je bil imenovan.

84. člen

Za odvrčanje in reševanje določenih kolektivnih sporov med delovnimi ljudmi v posameznih delih delovne organizacije in delovno organizacijo ter med delovnimi ljudmi v delovni organizaciji in organi družbeno-politične skupnosti se na podlagi zakona ustanovijo arbitraže.

85. člen

Občani upravljajo neposredno ali po organih, ki jih sami volijo in ki so njim odgovorni za svoje delo, zadeve skupnega pomena na področjih upravljanja stanovanjskih hiš in na drugih področjih družbenega življenja.

III. poglavje

SAMOUPRAVLJANJE V OBCINI IN OKRAJU

1. Občina

a) Pravice in dolžnosti občine

86. člen

V občini kot temeljni družbeno-politični skupnosti se zagotavljajo materialni in drugi pogoji za delo ljudi in za razvoj produkcijskih sil; usmerja in

usklajuje razvoj gospodarstva in družbenih služb; določajo in razdeljujejo sredstva za potrebe občine; ustvarjajo pogoji za zadovoljevanje materialnih, socialnih, kulturnih in drugih skupnih potreb občanov; usklajujejo posamezni in skupni interesi s splošnimi interesi.

V občini se uresničuje čimbolj neposredno družbeno samoupravljanje; organizirajo organi oblasti in družbenega samoupravljanja; organizirajo družbene službe, ki so skupnega pomena; zagotavljajo pogoji za uresničevanje svoboščin in pravic občanov; urejajo odnose, ki imajo neposredni pomen za občane v občini; določajo splošni pogoji za dejavnost komunalnih in podobnih organizacij; varujeta zakonitost in varnost ljudi in premoženja; zagotavljata javni red in mir; izvršuje družbeno nadzorstvo.

V občini se uresničujejo tudi druge funkcije družbene skupnosti; razen tistih, ki so z ustavo določene kot pravice in dolžnosti širših družbeno-političnih skupnosti.

87. člen

Pravice in dolžnosti občine so določene z ustavo, zakoni in s statutom občine.

Pravice in dolžnosti občine opravljajo neposredno občani na zborih volivcev in v drugih oblikah neposrednega odločanja, občinska skupščina in njeni organi ter krajevne skupnosti.

88. člen

Občina se ustanovi za območje, ki je povezano s skupnimi interesi in na katerem obstoje pogoji za samostojno opravljanje nalog občine, za njen gospodarski razvoj in za razvijanje družbenega samoupravljanja.

V večjih mestih se lahko ustanovi več občin.

Občina se ustanovi ali odpravi oziroma njeno območje se spremeni z zakonom po poprejšnjem zaslišanju občanov z ustreznega območja.

89. člen

Pri uresničevanju svojih nalog občine med seboj sodelujejo in v ta namen ustanavljajo skupne organe in organizacije, združujejo sredstva, izmenjujejo izkušnje, organizirajo skupne akcije in druge oblike medsebojne pomoči in sodelovanja.

90. člen

Občina v mejah zakona samostojno določa svoje dohodke.

Občinam, ki ne morejo s svojimi sredstvi same financirati izvrševanja svojih nalog in dela družbenih služb, zagotovi Socialistična republika Slovenija iz svojih dohodkov dopolnilna sredstva za financiranje družbenih služb in drugih služb v občini v skladu z obveznostmi republike, določenimi v ustavi, ter na podlagi meril, določenih v zakonu, in sicer tako, da bo zagotovljena zainteresiranost občine za racionalno uporabo teh sredstev ter omogočeno delovanje teh služb in njihov nadaljnji razvoj.

91. člen

Občina samostojno gospodari s svojimi sredstvi in jih v skladu s svojimi potrebami razporeja v svoj proračun in v svoje sklade.

Občina mora s svojimi sredstvi v prvi vrsti zagotoviti izvrševanje svojih z ustavo in zakoni določenih temeljnih nalog.

Z zakonom se lahko predpiše, da morajo občine ustanoviti določene sklade za financiranje družbenih dejavnosti ali drugih družbenih potreb.

92. člen

Občina izvršuje v skladu z zakonom funkcije družbene skupnosti, ki se tičejo urejanja in izkoriščanja zemljišč in stvari v splošni rabi, graditve in uporabe stanovanjskih hiš ter urejanja stanovanjsko-komunalnih odnosov.

93. člen

Občina načrtno usmerja razvoj gospodarstva in drugih družbenih dejavnosti na svojem območju z družbenim planom, z materialnimi intervencijami in drugimi ukrepi.

94. člen

Občina ima svoj statut, ki ga samostojno sprejme občinska skupščina.

S statutom občine se v okviru ustave in zakonov določijo: pravice in dolžnosti občine in način njihovega izvrševanja; način ustanovitve, območja, organizacija in pravice krajevnih skupnosti ter druge oblike samoupravljanja v naseljih; odnosi med občani, delovnimi in drugimi organizacijami pri odločanju o vprašanjih, ki so zanje skupnega pomena; način, kako se zagotovi javnost dela organov in organizacij v občini; organizacija komunalnih in drugih služb; pravice občanov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij glede uporabe družbenih skladov, družbenih in drugih služb, stvari v splošni rabi in drugih družbenih sredstev, ki jih upravlja občina; organizacija občinske skupščine in drugih občinskih organov ter njihove pravice, dolžnosti in pooblastila.

Občinski statut se sprejme z večino glasov vseh članov vsakega zbora občinske skupščine.

b) Organizacija občinske samouprave

95. člen

Občinsko skupščino sestavljata občinski zbor in zbor delovnih skupnosti.

Z zakonom se lahko predvidi ustanovitev več zborov delovnih skupnosti v občinah, ki izpolnjujejo določene pogoje.

Ce je v občini na podlagi zakona ustanovljenih več zborov delovnih skupnosti, se tem zborom s statutom občine lahko poverijo tudi določene politično-izvršilne naloge.

Število odbornikov občinske skupščine se določi s statutom občine.

96. člen

Odbornike občinskega zbora volijo neposredno občani, odbornike zbora delovnih skupnosti pa delovni ljudje, ki so na območju občine zaposleni v delovnih organizacijah, državnih organih, družbenopolitičnih organizacijah in društvih, kmetje-člani zadruge ali druge delovne organizacije ter drugi občani, ki delajo na območju občine in za katere je to določeno z zakonom.

Za odbornika občinskega zbora je lahko izvoljen vsak občan, ki ima volilno pravico, za odbornika zbora delovnih skupnosti pa vsak delovni človek, ki lahko voli v ta zbor, kakor tudi član organa upravljanja delovne organizacije oziroma delovne skupnosti, član organa upravljanja združenja delovnih

organizacij, sindikalni funkcionar ter funkcionar družbeno-politične organizacije v občini.

97. člen

Volitve za mesta odbornikov občinske skupščine, ki jim poteče mandat, morajo biti opravljene najpozneje petnajst dni pred potekom mandata. Prejšnjim odbornikom občinske skupščine preneha mandat z dnem verifikacije mandator novih odbornikov.

Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko zaradi izrednih razmer podaljša mandat odbornikom občinskih skupščin.

98. člen

Odborniki občinske skupščine so za opravljanje svojih dolžnosti v skupščini odgovorni občanom in občinski skupščini.

99. člen

Pravice in dolžnosti odbornikov občinske skupščine se določijo s statutom občine.

Funkcija odbornika občinske skupščine je častna družbena funkcija.

Odborniki občinske skupščine imajo pravico do povračila dejanskih stroškov, ki so jih imeli v zvezi z opravljanjem svoje funkcije v občinski skupščini.

S statutom občine se lahko določi, da pripada odborniku občinske skupščine, ki opravlja stalno funkcijo v občinski skupščini, njegovemu delu primerna stalna mesečna nagrada.

100. člen

Odbornik občinske skupščine ne sme biti poklican na odgovornost, ne sme se mu vzeti prostost in tudi ne sme biti kaznovan za glasovanje ali mnenje, izraženo v občinski skupščini.

Za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, ni dovoljeno odborniku občinske skupščine brez privolitve njegovega zbora vzeti prostost ali začeti kazenski postopek; če zbor ni zbran, da privolitev v statutu določeni organ skupščine; zbor, ki mu odbornik pripada, mora pozneje privolitev potrditi. Privolitev ni potrebna, če gre za kaznivo dejanje, za katero je preiskovalni zapor obvezen, ali če je bil odbornik občinske skupščine zaloten pri kaznivem dejanju, za katero je predpisana kazen strogega zapora, daljša od enega leta, ali hujša kazen.

101. člen

Občinska skupščina opravlja zadeve s svojega delovnega področja na sejah svojih zborov, po svojih svetih in komisijah ter po organih občinske uprave.

Samo na seji voli občinska skupščina svoje organe, sprejema statut občine, družbeni načrt, program razvoja občine in občinski proračun, urbanistični načrt, ustanavlja delovne organizacije in občinske sklade, sprejema odloke in opravlja druge zadeve splošnega pomena za občino, za katere to določi zakon ali statut občine.

102. člen

Zbora občinske skupščine delata in odločata praviloma skupno.

Vsak zbor občinske skupščine lahko sklene, da bo ločeno obravnaval in odločal o posameznih vprašanjih z delovnega področja občinske skupščine.

Zbora občinske skupščine obravnavata in odločata ločeno o vprašanjih, ki jih določi statut, kakor tudi v primeru, če to zahteva s statutom določeno število odbornikov posameznega zbora.

Delo zborov občinske skupščine se uredi z občinskim statutom.

103. člen

Občinska skupščina izvoli izmed sebe predsednika.

Predsednik občinske skupščine sklicuje in vodi seje skupščine, predstavlja občinsko skupščino ter zastopa občino kot pravno osebo.

Predsednik občinske skupščine skrbi za izvrševanje sklepov občinske skupščine, usklajuje delo njenih organov ter delo teh organov z delom drugih organov v občini in opravlja druge zadeve, ki so mu dane s statutom ali jih določi občinska skupščina.

104. člen

Sveti so politično-izvršilni organi občinske skupščine in organi družbenega samoupravljanja na področju, za katero so ustanovljeni. Za svoje delo so odgovorni občinski skupščini.

Svete občinske skupščine sestavljajo člani, ki jih delegirajo vanje delovne in druge organizacije, ter člani, ki jih izvoli občinska skupščina izmed svojih članov in izmed drugih oseb.

Mandat članov svetov občinske skupščine traja dve leti.

105. člen

Za proučevanje posameznih vprašanj, za pripravo predlogov in za opravljanje drugih zadev s svojega delovnega področja ima lahko občinska skupščina stalne aličasne komisije; komisije občinske skupščine se ustanove z občinskim statutom ali s posebnim odlokom občinske skupščine.

106. člen

Občinski upravni organi neposredno izvršujejo zakone in druge predpise, če ni z zakonom izrečno določeno, da jih izvršujejo drugi organi občine oziroma organi širših družbeno-političnih skupnosti, ter opravljajo strokovne naloge za občinsko skupščino in njene organe.

Občinski upravni organi opravljajo zadeve s svojega delovnega področja samostojno na podlagi zakonov in drugih predpisov ter po smernicah občinske skupščine in njenih svetov. Za svoje delo so odgovorni občinski skupščini in njenim svetom.

Občinski upravni organi se določijo z občinskim statutom.

107. člen

Občinska skupščina in njeni organi izdajajo pri opravljanju svojih nalog splošne predpise v obliki odlokov, odredb in navodil.

Odloke lahko izdaja samo občinska skupščina. Občinska skupščina in njeni sveti lahko dajejo priporočila za delo delovnim in drugim organizacijam v občini.

108. člen

Občinska skupščina samostojno ureja s predpisi zadeve, ki imajo splošen pomen za gospodarski, komunalni, kulturni in socialni razvoj občine, kolikor niso take zadeve urejene z zakonom.

Občinska skupščina ne more samostojno urejati zadev iz 126. člena te ustave.

109. člen

Na zborih volivcev občani obravnavajo vprašanja, ki imajo splošen pomen za življenje in delo v naselju, pa tudi za življenje in delo v občini in v širših družbeno-političnih skupnostih ter dajejo predloge za reševanje takih vprašanj, opravljajo volilne funkcije, ki so določene z ustavo ali z zakonom ter neposredno odločajo o vprašanjih, ki so določena z zakonom ali s statutom občine.

Na zborih volivcev poročajo odborniki občinske skupščine o delu občinske skupščine. Organi družbenega samoupravljanja in organizacije, ki opravljajo zadeve javnega pomena na območju občine, morajo zboru volivcev dati potrebna pojasnila, če zbor to zahteva.

Zbor volivcev lahko skliče občinska skupščina oziroma njen predsednik, organ krajevnih skupnosti, občinski ali krajevni organ Socialistične zveze delovnega ljudstva ali določeno število občanov.

Občinska skupščina oziroma njeni organi morajo obravnavati sklepe in predloge zborov volivcev in jih obvestiti o svojem stališču do teh sklepov oziroma predlogov.

Zbori volivcev se sklicujejo za območja, ki se določijo z občinskim statutom.

Na zborih volivcev lahko sodelujejo vsi občani z območja zbora občanov, odločajo pa samo tisti občani, ki imajo splošno volilno pravico.

110. člen

Občinska skupščina lahko sklene, da bo dala posamezna vprašanja iz svoje pristojnosti pred odločitvijo v javno razpravo. Z občinskim statutom se določi, katera vprašanja občinska skupščina mora dati v javno razpravo.

111. člen

Na občinskem referendumu občani neposredno odločajo o skupnih vprašanjih, ki imajo pomen za posamezen kraj ali za občino kot celoto.

Z zakonom ali z občinskim statutom se lahko predpiše, katere zadeve morajo biti predložene občanom, da o njih odločajo na referendumu.

Z občinskim statutom se lahko predpiše, kdaj je občinska skupščina dolžna razpisati referendum na zahtevo občanov ali njihovih organizacij.

Občinska skupščina ne more v enem letu po izvedbi referenduma izdati nobenega akta, ki bi bil nasprotju z izidom referenduma.

112. člen

Referendum razpisuje občinska skupščina. Na referendumu se glasuje neposredno in tajno. Predlog, o katerem se glasuje na referendumu, je sprejet, če je glasovala zanj večina volivcev, ki so glasovali.

c) Krajevna skupnost

113. člen

V krajevni skupnosti organizirajo občani komunalne, stanovanjske, gospodarske, socialne, zdravstvene, kulturne, prosvetne, vzgojne in druge dejavnosti za neposredno zadovoljevanje svojih potreb ter potreb družin in gospodinjstev kakor tudi za razvoj naselja.

Krajevna skupnost skrbi za napredek stanovanjskega gospodarstva in strokovno pomaga hišnim sve-

tom in občanom pri upravljanju in vzdrževanju stanovanjskih hiš.

Krajevna skupnost obravnava poslovanje delovnih organizacij, ki na njenem območju skrbijo za zadovoljevanje dnevnih življenjskih potreb občanov.

Za uresničevanje svojih nalog krajevna skupnost lahko v skladu z zakonom ustanavlja servise in delovne organizacije.

Krajevna skupnost lahko predlaga občinski skupščini, da izda predpis ali drug splošni akt.

114. člen

Organizacijo in delo krajevnih skupnosti ureja njen statut; sprejme ga krajevna skupnost, potrdi pa občinska skupščina.

Krajevna skupnost je pravna oseba.

Krajevna skupnost opravlja svoje naloge s sredstvi, ki jih v skladu z zakonom in svojim statutom zagotavlja občina, in s sredstvi, ki jih prispevajo občani in delovne organizacije v naselju.

Krajevna skupnost samostojno razpolaga s svojimi sredstvi.

č) Mestni svet

115. člen

V mestu, ki je razdeljeno na občine, opravlja zadeve, ki so skupnega pomena za mesto, mestni svet kot organ samoupravljanja mesta.

Zadeve, ki so skupnega pomena za mesto, se določijo s statutom mesta in z zakonom. Z zakonom se lahko poverijo mestnemu svetu tudi posamezne zadeve iz pristojnosti okraja.

Z zakonom in s statutom mesta se določi, kako se financira mestni svet.

Mesto je pravna oseba.

Mestni svet sestavljajo člani, ki jih vanj delegirajo občinske skupščine izmed svojih članov, izvoljenih na območju mesta.

Statut mesta sprejme mestni svet po poprejšnji obravnavi v občinskih skupščinah.

2. Okraj

116. člen

Okraj je družbeno-politična skupnost za opravljanje zadev, ki imajo skupen pomen za območje več občin.

Okraj opravlja zadeve, ki so določene s to ustavo in z zakoni, ter naloge, ki mu jih poverijo v izvrševanje občine na njegovem območju.

117. člen

Okraj organizira strokovno in drugo pomoč za občine pri upravljanju njihovih nalog; skrbi za zakonitost dela občinskih organov; ustanavlja zavode in organizira službe, ki so skupnega pomena za okraj; izdaja predpise ter izvršuje zakone in druge predpise, kolikor je za to z zakonom pooblaščen.

Občine na območju okraja lahko pooblastijo okraj za opravljanje posameznih svojih nalog, ne morejo pa prenašati zadev iz svoje pristojnosti v pristojnost okraja. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko predpiše okrajem, da morajo opravljati take zadeve.

118. člen

Okraj se ustanovi ali odpravi oziroma njegovo območje se spremeni z zakonom na podlagi poprejšnjega mnenja skupščin prizadetih občin.

119. člen

Okraj ima za opravljanje svojih nalog lastne dohodke, ki se določijo z zakonom.

Občine zagotavljajo okraju sredstva za opravljanje nalog, ki mu jih poverijo.

Okraj samostojno gospodari s svojimi sredstvi in jih v skladu s svojimi potrebami razporeja v svoj proračun in v svoje sklade.

120. člen

Okraj ima svoj statut; sprejme ga okrajna skupščina po poprejšnji obravnavi v občinskih skupščinah.

S statutom se v skladu z ustavo in zakoni določijo naloge okraja, organizacija in delo okrajnih organov, pogoji za ustanavljanje organizacij in služb za opravljanje skupnih nalog občin ter pravice in dolžnosti občin nasproti tem organizacijam oziroma službam, razmerja med okrajem in občinami ter druga vprašanja, ki so pomembna za okraj.

121. člen

Okrajno skupščino sestavljajo odborniki, ki jih v skladu z določbami zakona izvolijo izmed svojih članov zbori občinskih skupščin po načelu sorazmernega zastopstva občin.

Odbornik občinske skupščine, ki je bil izvoljen za odbornika okrajne skupščine, obdrži mandat odbornika občinske skupščine. V naslednji mandatni dobi je lahko ponovno izvoljen za odbornika občinske skupščine, vendar v tej mandatni dobi ne more biti ponovno izvoljen v okrajno skupščino.

122. člen

Okrajna skupščina opravlja svoje delo na svojih sejah, po svojih svetih in komisijah ter po organih okrajne uprave.

Glede dela okrajne skupščine, predsednika okrajne skupščine ter glede organizacije in dela svetov, komisij in uprave okrajne skupščine se primerno uporabljajo določbe te ustave, ki veljajo za občinsko skupščino.

Svete okrajne skupščine sestavljajo člani, ki jih delegirajo vanje ustrezni sveti občinskih skupščin, in člani, ki jih imenuje okrajna skupščina izmed svojih članov in izmed drugih oseb.

IV. poglavje

PRAVICE IN DOLŽNOSTI
SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

123. člen

Socialistična republika Slovenija:

— ustvarja pogoje za uresničevanje družbenega samoupravljanja, svoboščin in pravic državljanov in zakonitosti;

— varuje družbeno in politično ureditev; varuje samoupravo delovnih organizacij, občin in okrajev ter osebne pravice človeka in občana;

— usmerja in usklajuje gospodarski razvoj in razvoj drugih področij družbenega življenja;

— zagotavlja in razvija materialne in druge splošne pogoje za razvoj gospodarstva v republiki;

— zagotavlja uresničevanje pravic in izpolnjevanje dolžnosti in odgovornosti občanov, delovnih in drugih organizacij ter občin in okrajev glede pri-

prav in organiziranja obrambe države in izvrševanje drugih nalog s področja narodne obrambe;

— skrbi za smotno urbanistično urejanje v republiki;

— skrbi za razvoj znanosti ter za koordinacijo znanstvenega in raziskovalnega dela;

— skrbi za razvoj visokega šolstva, šolstva narodnosti, in posebnega šolstva, za enotnost sistema šolstva in izobraževanja v republiki ter za napredek šolstva;

— skrbi za razvoj kulture; pospešuje in podpira kulturna prizadevanja slovenskega naroda;

— skrbi za razvoj narodnosti in za varstvo njihovih pravic;

— skrbi za razvoj zdravstvene službe v republiki; izvaja zdravstvene ukrepe, ki so splošnega pomena za republiko;

— skrbi za razvoj socialnih služb in usmerja na tem področju ukrepe, ki so splošnega pomena za republiko;

— skrbi za razvoj službe in sredstev informacij;

— na področju družbenih služb ustanavlja zavode, ki imajo splošen pomen za republiko oziroma sodeluje pri ustanavljanju takih zavodov;

— organizira republiške organe in strokovne službe, ki imajo splošen pomen za republiko;

— skrbi za to, da delujejo organi oblasti v občinah in okrajih;

— ureja v mejah republiške pristojnosti z zakoni in drugimi predpisi vprašanja, ki imajo splošen pomen za Socialistično republiko Slovenijo;

— izvršuje naloge sodstva v mejah republiške pristojnosti in organizira sodstvo v republiki;

— skrbi za to, da sta zagotovljena javni red in mir v republiki;

— skrbi za skladnost pravnega sistema na območju Socialistične republike Slovenije; varuje ustavnost in zakonitost;

— opravlja druge, z ustavo določene zadeve.

Pravice in dolžnosti Socialistične republike Slovenije iz prejšnjega odstavka izvršujejo republiški organi v mejah pristojnosti, ki so jim določene s to ustavo in z zakoni.

124. člen

Zaradi ustvarjanja čim ugodnejših pogojev za gospodarski in družbeni razvoj v Sloveniji določa SR Slovenija v okviru družbenih planov in drugih aktov planiranja Socialistične federativne republike Jugoslavije splošno smer gospodarskega razvoja in razvoja drugih družbenih področij, usklajuje materialna razmerja za čim skladnejši razvoj gospodarskih in drugih področij in panog, izenačuje zaradi uresničevanja delitve po delu splošne pogoje za delo in pridobivanje dohodka ter ustvarja čim ugodnejše pogoje za uresničevanje skupnih interesov delovnih ljudi in delovnih organizacij ter funkcij občin in okrajev.

Naloge iz prejšnjega odstavka uresničuje SR Slovenija s tem, da sprejema družbene plane, zakone in druge predpise, da ustanavlja družbene sklade in družbene rezerve ter izvršuje ekonomske in druge ukrepe.

125. člen

Socialistična republika Slovenija v okviru enotnega ekonomskega sistema določa sredstva za izpolnjevanje svojih nalog, ki so določene z ustavo in zakonom.

Svoja sredstva SR Slovenija samostojno razporeja na republiški proračun in republiške sklade.

126. člen

Zadeve, ki imajo splošen pomen za republiko, ureja Socialistična republika Slovenija v okviru republiške pristojnosti z zakonom.

127. člen

Samo z zakonom se urejajo zadeve, ki se tičejo:

- ustanovitve ali odprave občine ali okraja ter določitve in spremembe območij občin in okrajev;
- republiškega državljanstva;
- republiškega referendum;
- amnestije in pomilostitve;
- republiških praznikov;
- volitev in odpoklica poslancev Skupščine Socialistične republike Slovenije ter odbornikov občinskih in okrajnih skupščin;
- organizacije republiških organov in strokovnih služb;

— načel o organizaciji in delovanju državne uprave v republiki;

— visokošolskih zavodov in njihovih združenj, organizacije in delovanja šol za splošno izobraževanje, strokovnih šol, šol narodnosti in posebnih šol ter enotnosti sistema pouka in izobraževanja;

— preventivnega zdravstvenega varstva, organizacije in delovanja zdravstvene službe, službe socialnega varstva in službe zaposlovanja delavcev;

— organizacije in delovanja kulturnih in umetniških zavodov;

— organizacije in delovanja znanstvenih zavodov in znanstveno-raziskovalnega dela;

— urbanistično-prostorskega planiranja;

— drugih zadev, za katere določa ustava, da se uredijo z zakonom;

— zadev s področja popolne in temeljne zvezne zakonodaje, ki niso urejene z zveznim zakonom ali kolikor so republike pooblaščen z zveznim zakonom, da jih uredijo.

Zadeve iz prejšnjega odstavka lahko urejajo občine in okraji s svojimi predpisi samo, če so in kolikor so za to z zakonom izrečno pooblaščen.

128. člen

Predpise za izvrševanje republiških zakonov izdajajo republiški politično-izvršilni in upravni organi v skladu s to ustavo.

Občinski oziroma okrajni organ lahko izda predpis za izvršitev republiškega zakona samo, če je z zakonom izrečno za to pooblaščen.

129. člen

Republiške zakone neposredno izvršujejo občinski organi.

Okrajni organi oziroma republiški organi neposredno izvršujejo republiški zakon samo, če so z zakonom izrečno za to pooblaščen.

130. člen

Pri izvrševanju svojih pravic in dolžnosti sodelujejo republiški upravni organi s pristojnimi okrajnimi in občinskimi upravnimi organi.

Republiški upravni organi lahko zahtevajo od ustreznih okrajnih oziroma občinskih upravnih or-

ganov poročila, obvestila in mnenja in jim lahko dajejo svoje mnenje in pripombe v zvezi z reševanjem upravnih zadev v posamezni upravni panogi.

Republiški upravni organi morajo opozarjati izvršni svet na nezakonite akte občinskih in okrajnih skupščin in njihovih politično-izvršilnih organov ter na njihove akte, ki so v nasprotju s politiko Skupščine SRS.

131. člen

Republiški upravni organi imajo pravice, da v zadevah, ki so splošnega pomena za republiko, v skladu z zakonom opravljajo nadzorstvo nad delom občinskih in okrajnih upravnih organov, izdajajo tem organom obvezna navodila in lahko zadržijo izvršitev njihovih nezakonitih aktov, ki so izdani izven upravnega postopka.

Z zakonom se lahko predpiše, da so občine dolžne ustanoviti organe uprave za opravljanje določenih zadev, ki so splošnega pomena za republiko.

Okrajni in občinski upravni organi morajo zagotoviti izvrševanje zakonov, aktov in ukrepov republiških organov v zadevah, ki so splošnega pomena za republiko; v ta namen so dolžni sodelovati z republiškimi organi, če ti zahtevajo tako sodelovanje v skladu z zakonom.

Zadeve splošnega pomena za republiko so z zakonom določene zadeve, ki so bistvenega pomena za uresničevanje pravic in dolžnosti republike in jih neposredno izvršujejo organi v občinah ali okrajih.

132. člen

Republika lahko zagotavlja izvrševanje zakonov v občini in okraju neposredno po svojih organih, če in dokler občinski oziroma okrajni organi ne zagotovijo njihovega izvrševanja.

133. člen

Z zakonom se lahko določi, da republiški upravni organi na celotnem območju SR Slovenije neposredno izvršujejo inšpekcijo nad izvrševanjem zakonov in drugih predpisov, za katerih izvrševanje so dolžni skrbeti.

V. poglavje

SKUPŠČINA
SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

1. Položaj in pristojnost

134. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Skupščina SRS) je najvišji organ oblasti in organ družbenega samoupravljanja v okviru pravic in dolžnosti Socialistične republike Slovenije.

Skupščina SRS izvršuje svoje pravice in dolžnosti na podlagi in v mejah te ustave in zakonov.

135. člen

Skupščina SRS kot temeljni nosilec pravic in dolžnosti republike je izključno pristojna, da:

- odloča o spremembi ustave;
- sklepa o vprašanih meja Socialistične republike Slovenije;
- sprejema republiški družbeni plan;
- sprejema zakone;

- sprejema republiški proračun in potrjuje sklepni račun o izvršitvi republiškega proračuna;
- daje obvezno razlago republiških zakonov;
- določa splošna načela, cilje in smer politike Socialistične republike Slovenije na posameznih področjih;

- razpisuje republiški referendum;
- odloča o razpisu javnih posojil;
- odloča o podaljšanju mandata republiškimi poslancem;

- obravnava načelna stališča glede politike izvrševanja republiških zakonov;

- obravnava poročila republiških organov ter samoupravnih organizacij, za katere tako določa zakon;

- obravnava poročila republiških sodišč;

- voli določeno število članov v Zvezni zbor (Zbor narodov);

- voli in razrešuje predsednika in podpredsednike skupščine ter predsednika in člane Izvršnega sveta;

- voli in razrešuje predsednike in sodnike Ustavnega sodišča SR Slovenije, Vrhovnega sodišča SR Slovenije ter drugih republiških sodišč;

- imenuje in razrešuje republiške sekretarje ter druge republiške funkcionarje in člane organov upravljanja, za katere je tako določeno z ustavo, zakonom ali drugim aktom Skupščine;

- opravlja politično nadzorstvo nad delom republiških politično-izvršilnih in upravnih organov; opravlja nadzorstvo nad izvrševanjem republiškega družbenega plana, republiškega proračuna ter finančnih načrtov republiških skladov; opravlja družbeno nadzorstvo; sprejema načelna stališča o poročilih, ki jih obravnava;

- razveljavlja in odpravlja protiustavne in nezakonite akte Izvršnega sveta;

- odloča o podaljšanju mandata odbornikom občinskih in okrajnih skupščin, ter o razpisu splošnih volitev v občinske in okrajne skupščine;

- ustanavlja delovne in druge organizacije in zavode, razen v primerih, ko je po zakonu za to pristojen Izvršni svet;

- podeljuje amnestijo za kazniva dejanja, ki so določena z republiškimi zakoni;

- opravlja druge zadeve, ki so ji dane s to ustavo.

136. člen

Skupščina SRS obravnava vprašanja, ki so skupnega pomena za republiko kot celoto in lahko v okviru pravic in dolžnosti republike sprejema deklaracije ter resolucije.

Skupščina daje priporočila občinskim in okrajnim organom ter delovnim in drugim organizacijam o vprašanjih splošnega pomena.

137. člen

Skupščina SRS lahko sklene, da se predlog zakona ali drugo vprašanje iz njene pristojnosti predloži volivcem, da se o njem izjavijo (referendum), in sicer preden ga sprejme ali o njem odloči ali potem, ko ga je že sprejela oziroma o njem odločila.

Odločitev volivcev je za Skupščino SRS obvezna. Dve leti po referendumu Skupščina SRS ne more izdati zakona ali drugega akta, ki bi bil v nasprotju z izidom referenduma.

Postopek pri referendumu predpiše zakon.

2. Sestava in volitve

138. člen

Skupščino SRS sestavljajo Republiški zbor kot zbor delegatov občanov v občinah ter Gospodarski zbor, Prosvetno-kulturni zbor, Socialno-zdravstveni zbor in Organizacijsko-politični zbor kot zbori delegatov delovnih ljudi v delovnih skupnostih (zbori delovnih skupnosti).

139. člen

Republiški zbor Skupščine SRS šteje 120 poslancev, vsak zbor delovnih skupnosti pa po 70 poslancev.

Poslanci vsakega zbora se volijo na način, ki ga določa zakon, in sicer po pravilu, da se voli en poslanec na približno enako število prebivalcev in da se v vsaki volilni enoti voli po en poslanec.

140. člen

Poslance Republiškega zbora volijo občinske skupščine in občani neposredno.

Poslance zborov delovnih skupnosti volijo občinske skupščine.

Poslanske kandidate za Republiški zbor predlagajo občani na svojih zbori volivcev ali skupina volivcev, poslanske kandidate za zbor delovnih skupnosti pa delovni ljudje v delovnih skupnostih z ustreznega področja.

141. člen

Pravico, biti voljen za člana Republiškega zbora ima vsak občan, ki ima splošno volilno pravico.

Pravico, biti voljen za člana Gospodarskega, Socialno-zdravstvenega in Prosvetno-kulturnega zbora ima vsak delovni človek ali član organa upravljanja v delovni organizaciji oziroma delovni skupnosti z ustreznega področja, član organa upravljanja združenja delovnih organizacij ter sindikalni funkcionar, vsak na ustreznem področju.

Pravico, biti voljen za člana Organizacijsko-političnega zbora ima vsak član organa upravljanja v delovni organizaciji ali delovni skupnosti, član organa upravljanja v združenju delovnih organizacij in tudi funkcionar družbeno-politične organizacije ali društva, ki se ukvarja z vprašanji s področja družbeno-političnega sistema.

Za člana vsakega zbora delovnih skupnosti je lahko ob pogojih, ki jih določa zakon, voljen tudi drug občan, ki se ukvarja z dejavnostjo na ustreznem področju.

Za člana zbora delovnih skupnosti je lahko voljen samo občan, ki ima splošno volilno pravico.

142. člen

Član Republiškega zbora postane kandidat, ki je bil z večino, določeno v zakonu, izvoljen v občinski skupščini in je po tej izvolitvi glasovalo zanj večina vseh volivcev z območja volilne enote, oziroma če je bilo izvoljenih v občinski skupščini več kandidatov, tisti kandidat, za katerega je glasovalo največ volivcev z območja volilne enote.

Član zbora delovnih skupnosti postane kandidat, ki je bil z večino, določeno v zakonu, izvoljen v občinski skupščini oziroma v občinskih skupščinah.

143. člen

Poslanec Skupščine SRS je odpoklican, če glasuje za odpoklic z zakonom določena večina volivcev.

144. člen

Volitve poslancev razpisuje predsednik Skupščine.

Volitve za poslanska mesta članov Skupščine, ki jim poteče mandat, morajo biti opravljene najpozneje petnajst dni pred potekom mandata. Z dnem verifikacije mandatov novih poslancev preneha funkcija poslanca, ki jim poteče mandat.

Če se posamezen zbor razpusti, morajo biti volitve razpisane najpozneje v 15 dneh po razpustu. Od dneva razpisa do dneva volitev ne smeta preteči manj kot en mesec in ne več kot dva meseca. Mandat članov nanovo izvoljenega zbora traja do poteka časa, za katerega so bili izvoljeni člani razpuščenega zbora.

145. člen

Skupščina SRS lahko v izrednih razmerah podaljša mandat poslanca za čas, dokler traja tako stanje. Volitve se razpišejo takoj, ko prenehajo okoliščine, zaradi katerih je bil poslanec podaljšan mandat.

146. člen

Z zakonom se predpiše postopek pri volitvah in odpoklicu poslancev Skupščine SRS.

3. Področje in delo

147. člen

Zadeve iz pristojnosti Skupščine SRS izvršuje Republiški zbor enakopravno z drugim pristojnim zborom.

Določene zadeve iz pristojnosti Skupščine izvršuje posamezen zbor Skupščine samostojno.

Določene zadeve iz pristojnosti Skupščine SRS izvršuje Skupščina na skupni seji vseh zborov.

Skupščina SRS opravlja določene zadeve iz svoje pristojnosti v odborih, komisijah ter v drugih telesih zborov in Skupščine.

148. člen

Republiški zbor enakopravno z Gospodarskim zborom obravnava vprašanja, ki imajo pomen za delovne organizacije s področja gospodarstva ter druga vprašanja s področja gospodarstva in financ; sprejema zakone in druge akte s teh področij ter republiški družbeni plan.

149. člen

Republiški zbor enakopravno s Prosvetno-kulturnim zborom obravnava vprašanja, ki imajo pomen za delovne organizacije s področja prosvete, znanstveno-raziskovalnega dela, umetnosti in drugih področij kulture in telesne kulture ter druga vprašanja s teh področij; sprejema zakone in druge akte na teh področjih.

150. člen

Republiški zbor enakopravno s Socialno-zdravstvenim zborom obravnava vprašanja, ki imajo pomen za delovne organizacije s področja zdravstva, socialnega zavarovanja in z drugih področij socialne politike, ter druga vprašanja s teh področij; sprejema zakone in druge akte na teh področjih.

151. člen

Republiški zbor enakopravno z Organizacijsko-političnim zborom obravnava vprašanja s področja

družbeno-političnega sistema in z drugih področij iz pristojnosti Skupščine, razen tistih vprašanj, ki spadajo po tej ustavi v enakopravno ali samostojno delovno področje kakšnega drugega zbora; sprejema zakone in druge akte, kolikor to ne spada v enakopravno področje drugih zborov ali v samostojno področje Republiškega zbora; sprejema republiški proračun in sklepni račun o izvršitvi republiškega proračuna.

152. člen

Republiški zbor samostojno:

— sklepa o spremembi meja Socialistične republike Slovenije;

— voli člane v zvezni zbor (Zbor narodov);

— voli in razrešuje predsednika in druge člane Izvršnega sveta;

— voli in razrešuje predsednike in sodnike Ustavnega sodišča SR Slovenije, Vrhovnega sodišča SR Slovenije in drugih republiških sodišč;

— imenuje in razrešuje republiške sekretarje ter druge republiške funkcionarje in člane organov upravljanja, ki jih po ustavi, zakonu ali drugem aktu Skupščine SRS voli Skupščina;

— uresničuje pravice Skupščine glede odgovornosti politično-izvršilnih organov in republiških funkcionarjev Skupščini;

— razveljavlja in odpravlja protustavne in nezakonite akte Izvršnega sveta;

— odloča o podaljšanju mandata odbornikom občinskih in okrajnih skupščin zaradi izrednih razmer in odloča o tem, da je prenehalo stanje, zaradi katerega jim je bil mandat podaljšan;

— razpisuje splošne volitve v občinske in okrajne skupščine;

— odloča o nagradah za delo republiških poslancev in funkcionarjev, ki jih imenuje ali voli Skupščina;

— opravlja druge zadeve iz pristojnosti Skupščine SRS, ki niso v enakopravnem področju drugih zborov ali v samostojnem področju kakšnega drugega zbora.

153. člen

Vsak zbor delovnih skupnosti lahko v okviru svojega delovnega področja samostojno obravnava vprašanja v zvezi z izvrševanjem zakonov in drugih skupščinskih aktov ter druga vprašanja, ki so skupnega pomena za delovne in druge samoupravne organizacije in delovne skupnosti z ustreznega področja, da se uskladijo njihovi medsebojni odnosi in razvija sodelovanje med njimi. Ti zbori imajo pravico dajati ustreznim delovnim in drugim samoupravnim organizacijam, delovnim organizacijam in državnim organom priporočila o teh vprašanjih.

Vsak zbor lahko v okviru svojega delovnega področja zahteva od Izvršnega sveta poročila in mu postavlja vprašanja.

Vsak zbor lahko v okviru svojega delovnega področja zahteva poročila in pojasnila od republiških sekretarjev in drugih funkcionarjev na čelu republiških upravnih organov.

154. člen

Na skupni seji vseh zborov Skupščina SRS odloča o podaljšanju mandata republiškim poslancom in o tem, da je prenehalo stanje, zaradi katerega je bil poslanec podaljšan mandat, ter voli predsednika in podpredsednike Skupščine SRS.

Na skupni seji vseh zborov se lahko obravnavajo tudi vprašanja, ki imajo splošen politični pomen za Socialistično republiko Slovenijo.

Skupno sejo vseh zborov skliče predsednik Skupščine SRS po lastni pobudi ali na zahtevo vsaj treh zborov.

155. člen

Vsak zbor samostojno odloča o verifikaciji mandатов in o drugih mandatno-imunitetnih vprašanjih svojih članov.

Vsak zbor ima svojo stalno mandatno-imunitetno komisijo.

156. člen

Predlog zakona ali drugega akta lahko poda vsak poslanec v svojem zboru, Izvršni svet, odbor Republiškega zbora ter občinska in okrajna skupščina.

Vsak zbor lahko predlaga izdajo zakona ali drugega akta tudi o zadevah, ki spadajo v področje drugega zbora.

Zahtevo za izdajo zakona lahko dajo tudi samoupravne organizacije, družbeno-politične organizacije, društva in občani.

157. člen

Vsak zbor Skupščine SRS veljavno sklepa z večino glasov navzočih članov na seji, na kateri je navzočih večina vseh članov zbora, če se s to ustavo ne zahteva posebna večina.

Skupščina SRS na skupni seji vseh zborov veljavno sklepa z večino glasov, če je navzočih večina poslancev vsakega zbora. To velja tudi za sklepanje na skupnih sejah dveh ali več zborov, kolikor ni z ustavo drugače določeno.

158. člen

Vsak zbor zaseda in odloča ločeno na svoji seji. Zbora, ki enakopravno sodelujeta pri sprejemanju zakona ali drugega akta, lahko skleneta, da bosta zakon oziroma akt obravnavala ali pa tudi sprejela na skupni seji.

Ce zbora skleneta, da bosta odločala na skupni seji, glasujejo člani vsakega zbora posebej.

Glasuje se javno, če Skupščina ali zbor v skladu s poslovnikom ne sklene, da se glasuje tajno.

159. člen

Dvoje ali več zborov lahko sklene, da bodo na skupni seji obravnavali vprašanja, ki so skupnega pomena za te zборе.

Skupno sejo dveh ali več zborov vodi predsednik enega teh zborov, ki ga določijo zbori na skupni seji.

Predsednik Skupščine SRS lahko v sporazumu s predsedniki ustreznih zborov skliče skupno sejo dveh ali več zborov zaradi obravnavanja vprašanj, ki so skupnega pomena za te zборе.

160. člen

Vsak zbor ima pravico, da obravnava predlog zakona, družbenega plana, proračuna ali drugo vprašanje iz področja drugega zbora in da dá glede takega predloga ali vprašanja pristojnemu zboru svoje mnenje, če posega predlog oziroma vprašanje tudi v njegovo delovno področje.

Pristojni zbor lahko zahteva od drugih zborov mnenje o predlogih zakonov in o drugih vprašanjih.

Pristojni zbor mora obravnavati tako mnenje in zavzeti do njega stališče.

161. člen

Pristojna zbora Skupščine SRS lahko skleneta, da se dá zakonski predlog v javno obravnavo ali pa, da se k obravnavanju predloga zakona ali drugega akta pokličejo predstavniki samoupravnih organizacij, družbeno-političnih organizacij in društev.

162. člen

Skupščina SRS ima svoj poslovnik, ki ga sprejmejo vsi zbori Skupščine.

Vsak zbor Skupščine SRS ima svoj poslovnik.

4. Sprejemanje zakonov

163. člen

Zakon oziroma drug akt, pri katerega sprejemanju enakopravno sodelujeta Republiški zbor in zbor delovnih skupnosti, je sprejet, če sta ga oba zbora sprejela v enakem besedilu.

164. člen

Ce se zbora po dveh zaporednih obravnavah spornega vprašanja ne zedinita glede besedila predloga zakona ali drugega akta, postavita skupno komisijo, v katero izvoli vsak zbor enako število članov. Skupna komisija pripravi predlog za vskladitev spornih vprašanj.

Ce se skupna komisija ne sporazume ali če zbora ne sprejmeta njenega sporazumnega predloga, se obravnava predlog na skupni seji obeh zborov. Ce se tudi na skupni seji zbora ne zedinita, se predlog odloži z dnevnega reda. Predlog se lahko ponovno dá na dnevni red po preteku šestih mesecev na predlog enega zbora ali Izvršnega sveta, po sklepu obeh zborov pa lahko že prej.

165. člen

Ce zaradi spora med zboroma ne more biti sprejet republiški družbeni plan ali proračun do dneva, ko bi moral začeti veljati, se oba zbora razpustita in velja, da je družbeni plan oziroma proračun sprejet v besedilu, v katerem ga je sprejel Republiški zbor.

Nanovo izvoljena zbora lahko sprejmeta nov družbeni plan oziroma proračun.

5. Sprememba ustave

166. člen

Predlog za spremembo ustave lahko predloži Izvršni svet ali dvajset članov kateregakoli zbora.

Republiški zbor najprej odloča o tem, ali vzame predlog za spremembo ustave v obravnavo.

Pred odločitvijo Republiškega zbora dajo o umestnosti predlagane spremembe ustave mnenje zbori delovnih skupnosti. Ce dva zbora nasprotujeta predlagani spremembi ustave, Republiški zbor pa odloči, da je sprememba ustave umestna, se predloži vprašanje umestnosti spremembe ustave volivcem na referendum.

Sprememba ustave je sprejeta, če je zanjo glasovalo dve tretjini članov Republiškega zbora.

Ce najpozneje v 15 dneh po sprejetju ustave najmanj trije zbori delovnih skupnosti sporočijo Republiškemu zboru, da ne soglašajo s spremembo ustave, se da sprememba na referendum.

Spremembo ustave razglasi Republiški zbor.

6. Predsednik Skupščine in predsedniki zborov

167. člen

Skupščina SRS ima predsednika in enega ali več podpredsednikov, ki jih izvoli izmed svojih članov.

Predsednik in podpredsedniki Skupščine, ki so bili štiri leta v tej funkciji, ne morejo biti v isto funkcijo izvoljeni za prihodnjo mandatno dobo.

Predsednik Skupščine SRS predstavlja Skupščino; sklicuje in vodi skupne seje vseh zborov, skrbi, da se dela po skupščinskem poslovniku; podpisuje ukaze o razglasitvi zakonov ter vse predpise in druge splošne akte Skupščine, razen resolucij, deklaracij in priporočil, ki jih sprejme posamezni zbor; opravlja druge zadeve, ki so mu dane s to ustavo in s skupščinskim poslovnikom.

Predsednik Skupščine skupno s podpredsedniki Skupščine in s predsedniki zborov razlaga določbe poslovnikov Skupščine in zborov glede pristojnosti zborov in odborov Skupščine in sprejema stališča o drugih, s poslovnikom Skupščine določenih vprašanj, ki so skupnega pomena za delo zborov.

Ce je predsednik zadržan, ga nadomestuje podpredsednik.

Skupščina ima tajnika; imenuje in razrešuje ga Republiški zbor.

168. člen

Vsak zbor si izvoli izmed sebe predsednika zbora, lahko pa tudi podpredsednika. Predsednik zbora, ki je bil štiri leta v tej funkciji, ne more biti za prihodnjo mandatno dobo ponovno izvoljen v to funkcijo.

Predsednik zbora sklicuje in vodi seje zbora, podpisuje resolucije, deklaracije in priporočila zbora, skrbi, da se dela po poslovniku, in opravlja druge zadeve, ki so določene s poslovnikom zbora.

Predsednik zbora je dolžan sklicati sejo zbora, če to zahteva predsednik Skupščine. Izvršni svet ali najmanj petina članov zbora. Če predsednik zbora ne skliče seje, ko bi jo po ustavi moral sklicati, jo lahko skliče skupina dvajsetih poslancev ali predsednik Skupščine SRS.

Ce je predsednik zbora zadržan, ga nadomestuje podpredsednik.

7. Odbori in komisije

169. člen

Stalni odbori Republiškega zbora obravnavajo splošna vprašanja politike in dajejo Skupščini predloge o teh vprašanjih, proučujejo predloge zakonov in drugih aktov Skupščine, spremljajo izvrševanje zakonov in drugih aktov Skupščine in obravnavajo druga vprašanja iz pristojnosti Republiškega zbora.

Odbor se ustanovi in določi njegovo področje s poslovnikom ali z odlokom Republiškega zbora.

170. člen

Stalni odbori Republiškega zbora na svojem področju zlasti:

— obravnavajo stanje na posameznih področjih družbenega življenja; spremljajo izvrševanje zakonov in drugih aktov Skupščine; predlagajo pristojnim zborom Skupščine in izvršnemu svetu, naj določijo politiko izvrševanja zakonov in drugih aktov Skupščine ter ukrepe za njihovo izvrševanje;

— proučujejo predloge zakonov in drugih aktov in druga vprašanja iz pristojnosti Skupščine in dajejo pristojnim zborom poročila in predloge;

— določajo predloge zakonov in drugih aktov Skupščine in lahko zahtevajo od republiških organov, naj pripravijo osnutke posameznih zakonov in drugih aktov.

171. člen

Stalni odbor Republiškega zbora lahko zahteva od izvršnega sveta, naj mu po svojem predstavniku razloži svoje stališče o posameznih vprašanjih, ki so na dnevnem redu odborov seje, ali pa sporoči svoje mnenje glede osnutka zakona ali drugega akta.

Odbor lahko od republiških funkcionarjev zahteva, naj mu razložijo stanje na svojem področju, poročajo o izvrševanju zakonov in drugih predpisov in o drugih vprašanjih s področja ustreznega upravnega organa ter da mu ustno na seji ali pismeno odgovorijo na posamezna vprašanja ali dajo obvestila in pojasnila.

172. člen

Stalni odbori Republiškega zbora lahko izvršujejo ankete in poizvedbe. V ta namen lahko zahtevajo od državnih organov in od organizacij potrebne podatke, spise in listine, ne morejo pa izvrševati preiskovalne ali sodne funkcije.

Odbor lahko pokliče predstavnike posameznih organizacij, da mu dajo mnenja ali predloge glede posameznih vprašanj.

173. člen

Zbori delovnih skupnosti lahko ustanovijo svoje odbore za proučevanje predlogov zakonov in drugih aktov in za obravnavanje drugih vprašanj iz svojega delovnega področja.

174. člen

Skupščina SRS ima komisijo za volitve in imenovanja, ki proučuje vsa vprašanja v zvezi z volitvami, imenovanji in razrešitvami iz pristojnosti Skupščine ter splošna vprašanja kadrovske politike.

Predsednika in večino članov te komisije izvolijo v skladu s poslovnikom Skupščine Republiški zbor in zbori delovnih skupnosti izmed republiških poslancev, določeno število članov pa delegira Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije.

175. člen

Skupščina SRS in njeni zbori lahko ustanovijo tudi druge stalne in občasne komisije in druga telesa za proučevanje določenih vprašanj, dajanje predlogov in mnenj, za pripravljanje osnutkov zakonov in drugih aktov in za opravljanje anket in podobno.

Komisije in druga telesa sestavljajo poslanci; za člane posameznih komisij so lahko imenovani tudi strokovnjaki in javni delavci. Mandatno-imunitetno komisijo sestavljajo samo člani ustreznega zbora.

176. člen

Skupščina SRS lahko ustanovi strokovne, posvetovalne in podobne službe, ki so potrebne za opravljanje zadev v zvezi z delom Skupščine.

8. Pravice in dolžnosti poslancev

177. člen

Vsak poslanec ima pravico dajati zboru, katerega član je, predloge zakonov in drugih aktov in sprožiti vsako vprašanje z delovnega področja zbora.

178. člen

Poslanec ima pravico predlagati zboru, katerega član je, naj obravnava vprašanje, ki se nanaša na delo Izvršnega sveta, na izvrševanje zakonov ali na delo republiških upravnih organov.

Določeno število poslancev ima pravico, da v skladu s poslovnikom predlaga izvolitev, imenovanje ali razrešitev funkcionarjev, ki jih voli ali imenuje Skupščina, če ni s to ustavo drugače določeno.

Poslanec ima pravico, obrniti se na Izvršni svet ali na starešine ustreznih republiških upravnih organov z vprašanji, ki se tičejo njihovega dela ali zadev iz njihove pristojnosti.

179. člen

Poslanec ima pravico, zahtevati pojasnilo od starešine republiškega upravnega organa. Ta mora dati poslancu zahtevano pojasnilo.

180. člen

Republiški poslanec je odgovoren volivcem volilne enote, v kateri je bil izvoljen, in jim mora poročati o svojem delu in o delu zbora, katerega član je.

Poslanec ima pravico, sodelovati pri delu občinske skupščine, v kateri je bil izvoljen. Na njeno zahtevo ji je dolžan poročati o svojem delu in o delu zbora, katerega član je. Na zahtevo občinske skupščine je dolžan v svojem zboru razložiti predlog oziroma mnenje občinske skupščine o vprašanjih iz pristojnosti svojega zbora.

Da bi lahko izvrševal svoje poslanske dolžnosti, ima poslanec pravico zahtevati od državnih organov ter od delovnih in drugih samoupravnih organizacij z območja občine, v kateri je bil izvoljen, podatke, ki so mu potrebni za njegovo delo v Skupščini.

181. člen

Član Republiškega zbora ne more biti hkrati imenovan funkcionar ali uslužbenec državnega organa.

Z zakonom se določi, ob kakšnih pogojih ima član Republiškega zbora pravico, da se vrne na svoje prejšnje ali na ustrezno delovno mesto, ter določene pravice, ki se pridobijo na podlagi dela.

182. člen

Poslanec uživa imunitetno pravico v Skupščini SRS in izven nje.

Za mnenje, ki ga je poslanec v Skupščini povedal, in za njegovo glasovanje v Skupščini ni dovoljeno poklicati poslanca na odgovornost, mu vzeti prostost ali ga kaznovati.

Poslancu brez dovoljenja zbora, katerega član je, ni mogoče vzeti prostosti. Če se sklicuje na imuniteto, ni mogoče brez dovoljenja zbora začeti zoper njega kazenski postopek.

Če je poslanec zaloten pri izvrševanju kaznivega dejanja, za katero je predpisana kazen strogega zapora nad pet let, se mu lahko odvzame prostost. Organ, ki to stori, pa mora brez odlašanja to sporočiti predsedniku Skupščine SRS. Predsednik predloži zadevo zboru, katerega član je poslanec, da odloči, ali se postopek nadaljuje oziroma ali ostane odvzem prostosti v veljavi.

Zbor sme vzpostaviti imunitetno pravico poslancu, ki se ni skliceval na imuniteto, če je to potrebno za opravljanje javne funkcije poslanca.

Če zbor ni zbran, odloči mandatno-imunitetna komisija proti poznejši potrditvi zbora o tem, ali se dovoli odvzem prostosti ali uvedba oziroma nadaljevanje kazenskega postopka oziroma o tem, ali se poslancu vzpostavi poslanska imuniteta.

VI. poglavje

IZVRŠNI SVET

183. člen

Izvršni svet je stalni organ Skupščine SRS, ki mu je poverjena politično-izvršilna funkcija v okviru z ustavo in zakoni določenih pravic in dolžnosti republike.

Izvršni svet je odgovoren za izvajanje politike, katere osnove določa Skupščina SRS.

184. člen

Izvršni svet sestavljajo predsednik, en ali več podpredsednikov in določeno število članov, ki jih izvoli Republiški zbor izmed poslancev Skupščine SRS.

Predsednika Izvršnega sveta voli Republiški zbor na predlog komisije za volitve in imenovanja ali na predlog skupine dvajsetih poslancev, druge člane Izvršnega sveta pa na predlog poslanca, ki je predlagan za predsednika Izvršnega sveta, potem ko da komisija za volitve in imenovanja svoje mnenje.

185. člen

Predsednik Izvršnega sveta ima pravico, predlagati Republiškem zboru izvolitev ali razrešitev posameznih članov Izvršnega sveta.

Razrešitev predsednika Izvršnega sveta ali ostavka večine članov Izvršnega sveta ima za posledico ostavko celotnega Izvršnega sveta.

Če se Republiški zbor razpusti ali če je Izvršni svet v ostavki, opravlja Izvršni svet svoje dolžnosti do izvolitve novega Izvršnega sveta.

186. člen

Izvršni svet:

— skrbi, da se izvršujejo zakoni, republiški družbeni plan, republiški proračun in drugi akti Skupščine SRS ter splošna politika, ki jo določa Skupščina; nadzoruje delo republiških upravnih organov in jim daje splošne smernice za delo;

— določa predloge republiškega družbenega plana, republiškega proračuna in sklepne računa o izvršitvi republiškega proračuna;

— predlaga Skupščini izdajo zakonov in drugih aktov; daje mnenje k predlogom zakonov in aktov, ki jih ni predlagal sam;

— izdaja uredbe in druge predpise za izvrševanje zakonov in drugih splošnih aktov Skupščine, če je z zakonom za to pooblaščen;

— določa splošna načela za notranjo organizacijo republiških upravnih organov;

— predlaga ustanovitve ali odpravo republiških sekretariatov in drugih republiških upravnih organov, ki jih po ustavi ali zakonu ustanovi Skupščina SRS; ustanavlja in odpravlja upravne organe, ki se ne ustanovijo z zakonom;

— ustanavlja zavode za proučevanje in pripravo zadev iz pristojnosti Izvršnega sveta; daje Skupščini SRS predloge za ustanovitve delovnih in drugih organizacij oziroma jih ustanavlja sam, kolikor je za to z zakonom pooblaščen;

— odpravlja predpise in splošne akte republiških upravnih organov, ki niso v skladu z zakonom, uredbo ali z drugim predpisom Izvršnega sveta;

— predlaga Republiškemu zboru podaljšanje mandata odbornikom občinskih in okrajnih skupščin;

— predlaga Republiškemu zboru razpis splošnih volitev v občinske in okrajne skupščine;

— daje Republiškemu zboru predloge za izvolitev oziroma razrešitev predsednikov in sodnikov republiških sodišč;

— imenuje in razrešuje starešine republiških upravnih organov ter zavodov in organizacij, za katere to določa zakon;

— izvršuje republiški proračun;

— daje pomilostitve v skladu z zakonom;

— razpolaga, v skladu z zakonom, z določenimi republiški skladi;

— izvršuje druge pravice in dolžnosti, ki so mu dane z ustavo in zakonom.

187. člen

Izvršni svet opravlja zadeve iz svoje pristojnosti na podlagi in v mejah ustave, zakonov in drugih aktov Skupščine SRS.

Izvršni svet je za svoje delo odgovoren Skupščini SRS.

188. člen

Izvršni svet odloča o zadevah iz svoje pristojnosti na svojih sejah. Na sejah Izvršnega sveta sodelujejo tudi republiški sekretarji in drugi funkcionarji v primerih in na način, kot to določi zakon o Izvršnem svetu.

Izvršni svet lahko ustanovi odbore in druga telesa za usklajevanje dela republiških upravnih organov, za obravnavanje vprašanj, ki so skupnega pomena za več upravnih organov, ter za proučevanje vprašanj iz pristojnosti Izvršnega sveta.

V Izvršnem svetu se lahko imenujejo republiški sekretarji in drugi funkcionarji, ki se jim poveri samostojno opravljanje določenih nalog.

189. člen

Izvršni svet lahko Skupščini predlaga, naj odloži obravnavanje predloga zakona ali drugega akta, naj sestavi Skupščina in Izvršni svet skupno komisijo za obravnavanje posameznega vprašanja ali naj se skliče seja pristojnega zbora Skupščine, da bo razložil Izvršni svet svoje stališče.

Če Skupščina sprejme predlog zakona ali drugega akta v nasprotju z obrazloženim stališčem Izvršnega sveta, lahko Izvršni svet poda kolektivno ostavko Republiškemu zboru, če misli, da ne bo mogel zagotoviti izvršitve zakona oziroma drugega akta.

190. člen

Izvršni svet poroča Skupščini SRS o svojem delu.

191. člen

Predsednik Izvršnega sveta predstavlja Izvršni svet, sklicuje in vodi seje Izvršnega sveta ter skrbi, da se izvršujejo sklepi in splošna politika Izvršnega sveta.

Predsednik skliče sejo Izvršnega sveta po lastni pobudi ali na zahtevo najmanj štirih članov Izvršnega sveta.

Predsednik Izvršnega sveta usklajuje delo republiških upravnih organov zaradi izvajanja splošne politike Izvršnega sveta.

192. člen

Ce je predsednik Izvršnega sveta daljši čas zadržan ali odsoten, ga nadomestuje podpredsednik Izvršnega sveta.

Predsednik lahko na podlagi sklepa Izvršnega sveta poveri podpredsedniku Izvršnega sveta določene zadeve s svojega področja.

193. člen

Organizacija in delo Izvršnega sveta in njegovih organov ter njihove pravice se uredijo z zakonom.

VII. poglavje

REPUBLIŠKA UPRAVA

194. člen

Za opravljanje zadev državne uprave iz republiške pristojnosti se ustanovijo republiški sekretariati in drugi republiški upravni organi.

Za opravljanje določenih strokovnih, upravnih in drugih zadev iz republiške pristojnosti se lahko ustanovijo sveti in zavodi.

Samostojni republiški upravni organi se ustanovijo in odpravijo z zakonom. Z zakonom se določijo tudi njihovo področje in pravice.

195. člen

Republiški upravni organi neposredno izvršujejo zakone in druge predpise samo, če je v skladu z ustavo to z zakonom izrečno dano v njihovo pristojnost.

Republiški upravni organi samostojno opravljajo zadeve iz svoje pristojnosti na podlagi in v okviru ustave in zakonov ter v skladu s predpisi Izvršnega sveta. Upravni organi so odgovorni za izvajanje zakonov in drugih predpisov ter politike, ki jo določi Skupščina. Pri svojem delu se morajo ravnati po smernicah Izvršnega sveta.

196. člen

Republiške sekretarje in druge republiške funkcionarje, za katere to določa zakon, imenuje in razrešuje Republiški zbor na predlog, ki ga da predsednik Izvršnega sveta v imenu Izvršnega sveta.

Funkcionar, ki je katero teh funkcij opravljal že štiri leta, je lahko izjemoma ponovno imenovan za tako funkcijo še za naslednja štiri leta, če to zahteva posebno upravičeni razlogi. Republiški zbor na predlog predsednika Izvršnega sveta najprej odloči z večino glasov o tem, ali so razlogi za odstop od načela omejitve ponovnega imenovanja utemeljeni.

197. člen

Republiški sekretarji in drugi funkcionarji na čelu republiških upravnih organov vodijo delo upravnih organov ter so osebno odgovorni za njihovo delo in za izvrševanje nalog in zadev iz njihove pristojnosti.

Funkcionarji iz prejšnjega odstavka lahko izdajajo pravilnike, odredbe in navodila za izvrševanje zakonov in predpisov Izvršnega sveta, če so za to pooblašeni z zakonom ali s predpisom Izvršnega sveta.

198. člen

Republiški sekretarji in drugi funkcionarji na čelu samostojnih republiških upravnih organov so

dolžni poročati Skupščini SRS in Izvršnemu svetu o stanju na ustreznem upravnem področju in o delu upravnega organa, ki ga vodi.

Ti funkcionarji morajo na zahtevo zbora, odbora oziroma komisije Skupščine SRS dajati obvestila in pojasnila o vprašanjih s področja organa, ki ga vodi. Na vprašanja poslancev so dolžni dati odgovor.

VIII. poglavje

SODISCA IN JAVNO TOŽILSTVO

1. Sodišča

199. člen

Sodna funkcija se izvršuje v enotnem sodnem sistemu, ki ga tvorijo sodišča splošne pristojnosti in specializirana sodišča za odločanje o določenih stvareh iz sodne pristojnosti.

V Socialistični republiki Sloveniji opravljajo sodno funkcijo kot sodišča splošne pristojnosti občinska sodišča, okrožna sodišča in Vrhovno sodišče SR Slovenije.

Za sojenje o gospodarskih sporih in za odločanje o drugih pravnih zadevah, ki imajo pomen za gospodarstvo, so v SR Sloveniji gospodarska sodišča.

Ob pogojih, določenih na podlagi zveznega zakona, lahko izvršujejo sodno funkcijo razsodišča in arbitraže. Specializirana sodišča se ustanavljajo z zakonom.

Na podlagi zakona se lahko v SR Sloveniji ustanavljajo poravnalni sveti in druge ustanove za obravnavanje medsebojnih sporov občanov ali organizacij.

200. člen

Pristojnost sodišč se določa in spreminja samo z zakonom.

201. člen

Sodišča odločajo o temeljnih osebnih, premoženjskih, delovnih in drugih pravicah občanov ter o njihovih obveznostih, o premoženjskih in drugih pravicah in obveznostih organizacij in družbeno-političnih skupnosti; izrekajo kazni in druge ukrepe zoper storilce kaznivih dejanj in gospodarskih prestopkov; odločajo v upravnem sporu o zakonitosti posamičnih aktov državnih organov in organizacij, ki izvršujejo javna pooblastila; odločajo o drugih razmerjih, če je to predvideno v zakonu.

Sodišča pri svojem delu spremljajo in proučujejo družbene odnose in pojave, ki so pomembni za izvrševanje njihovih funkcij, in dajejo predloge za preprečevanje družbeno nevarnih in škodljivih pojavov in za utrjevanje zakonitosti.

Sodišča imajo pravico in dolžnost, da v okviru svojega delovnega področja obveščajo skupščino ustrezne družbeno-politične skupnosti o uporabi zakonov in o problemih svojega dela.

202. člen

Sodišča sodijo na podlagi ustave in zakona. Pri opravljanju sodne funkcije so neodvisna.

203. člen

Sodišča sodijo praviloma v senatu. Senat sestavljajo sodniki in sodniki porotniki.

Pri določenih sodiščih in o določenih zadevah sodelujejo pri sojenju samo sodniki, kadar je tako

določeno z zveznim zakonom, o določenih zadevah pa sodi sodnik posameznik, če je tako določeno z zakonom.

204. člen

Sodnike in sodnike porotnike voli skupščina ustrezne družbeno-politične skupnosti.

Z zakonom se lahko določi, da volijo sodnike in sodnike porotnike posameznih sodišč neposredno občani.

Sodnika in sodnika porotnika lahko razreši samo skupščina, ki ga je izvolila, in sicer ob pogojih in po postopku, ki se določijo z zakonom.

205. člen

Sodnika oziroma sodnika porotnika ni mogoče pripreti brez dovoljenja pristojne skupščine zaradi kazniviga dejanja, ki ga stori pri opravljanju dolžnosti.

Sodnik oziroma sodnik porotnik ne more biti klican na odgovornost za mnenje, ki ga je dal pri opravljanju sodniške funkcije.

206. člen

Na prvi stopnji odločajo občinska in okrožna sodišča, če ni z zakonom določena pristojnost drugega sodišča.

O pritožbah in drugih pravnih sredstvih zoper sodne odločbe odloča pristojno sodišče.

Odločbo sodišča sme spremeniti, razveljaviti ali odpraviti samo pristojno sodišče.

207. člen

Obravnava pred sodiščem je javna.

Zaradi varovanja tajnosti, varstva morale, v interesu mladoletnikov ali zaradi posebnih drugih interesov družbene skupnosti določa zakon, v katerih primerih se lahko izključi javnost od razprave pred sodiščem.

2. Vrhovno sodišče SR Slovenije

208. člen

Vrhovno sodišče SR Slovenije:

— sprejema načelna stališča in načelna pravna mnenja o vprašanjih, ki so pomembna za enotnost uporabe zakonov pri sodiščih v SR Sloveniji;

— odloča v skladu z zakonom o rednih pravnih sredstvih zoper odločbe okrožnih sodišč;

— odloča v skladu z zakonom o upravnih sporih;

— odloča o izrednih pravnih sredstvih v primerih, ki jih določa zakon;

— rešuje spore glede pristojnosti med sodišči na območju republike;

— opravlja druge zadeve iz republiške pristojnosti, ki jih določa zakon.

3. Javno tožilstvo

209. člen

Javno tožilstvo je samostojen organ, ki opravlja kazenski pregon, izdaja z zakonom določene ukrepe in uporablja pravna sredstva zaradi enotne uporabe zakonov in varstva zakonitosti.

210. člen

Izvršni svet daje soglasje k imenovanju oziroma razrešitvi republiškega javnega tožilca.

IX. poglavje

VARSTVO USTAVNOSTI IN ZAKONITOSTI

211. člen

Da bi se uresničevala z ustavo in zakoni določena družbeno-ekonomska in politična razmerja in enotnost pravnega reda ter varovale svoboščine in pravice človeka in občana, pravica samoupravljanja in druge pravice organizacij in družbeno-političnih skupnosti, se zagotavlja varstvo ustavnosti in zakonitosti.

Varovanje ustavnosti in zakonitosti je dolžnost sodišč in drugih državnih organov, organov družbenega samoupravljanja in dolžnost vsakogar, ki opravlja javne ali druge družbene funkcije.

1. Skladnost predpisov in drugih splošnih aktov

212. člen

Republiški zakoni morajo biti v skladu z ustavo. Vsi drugi republiški predpisi ter občinski in okrajni predpisi morajo biti v skladu z ustavo in zakoni.

Predpisi republiških upravnih organov ter občinski in okrajni predpisi morajo biti tudi v skladu s predpisi Izvršnega sveta Skupščine SRS oziroma s predpisom, na katerega podlagi so izdani.

213. člen

Vsi akti in ukrepi upravnih organov in drugih državnih organov, ki opravljajo izvršilne in upravne zadeve, ter akti, ki jih izdajajo organizacije pri izvrševanju javnih pooblastil, morajo temeljiti na zakonu ali na drugem zakonito izdanem predpisu.

214. člen

Statuti družbeno-političnih skupnosti ter statuti in drugi splošni akti delovnih in drugih samoupravnih organizacij morajo biti v skladu z ustavo in zakonom.

2. Veljavnost predpisov in objava

215. člen

Zakoni, drugi predpisi in splošni akti morajo biti objavljeni, preden začno veljati.

Republiški predpisi in splošni akti se objavljajo v republiškem uradnem glasilu.

Statut občine oziroma statut okraja določi, v katerem uradnem glasilu se objavljajo občinski oziroma okrajni predpisi in splošni akti.

216. člen

Predpis oziroma splošni akt začne veljati najprej osmi dan po objavi, če ni v samem predpisu drugače določeno.

Samo iz posebno utemeljenih razlogov se lahko določi, da zakon, drug predpis ali splošni akt začne veljati v roku, krajšem kot osem dni po objavi.

217. člen

Predpis in drug splošen akt ne more imeti učinka za nazaj.

Samo z zakonom se lahko določi, da imajo posamezne njegove določbe in predpisi, ki so izdani na podlagi takih določb, učinek za nazaj.

Družbeni plan in proračun ter predpisi, ki so izdani za njuno izvrševanje, se uporabljajo za čas, za katerega sta izdana družbeni plan oziroma proračun.

Če se po storjenem kaznivem dejanju, gospodarskem prestopku ali prekršku predpis o kazenski odgovornosti ali kazni spremeni, se uporablja predpis, ki je za storilca milejši.

218. člen

Predpis velja na območju družbeno-politične skupnosti, katere organ je izdal predpis, če ni v samem predpisu določeno, da velja samo za del tega območja.

3. Nadzorstvo nad ustavnostjo in zakonitostjo

219. člen

Skupščina družbeno-politične skupnosti lahko odpravi ali razveljavi protiustaven ali nezakonit predpis ali drug splošen akt svojega politično-izvršilnega organa, politično-izvršilni organ pa lahko odpravi protiustaven ali nezakonit predpis ali splošni akt upravnega organa iste družbeno-politične skupnosti.

220. člen

Izvršni svet lahko do odločitve ustavnega sodišča zadrži izvršitev predpisov občinskih in okrajnih skupščin, ki so protiustavni ali nezakoniti.

221. člen

Okrajna skupščina lahko do odločitve ustavnega sodišča zadrži izvršitev protiustavnega ali nezakonitega predpisa ali splošnega akta občinske skupščine.

Pristojni svet okrajne skupščine lahko do odločitve ustavnega sodišča zadrži izvršitev protiustavnega ali nezakonitega predpisa ali splošnega akta sveta občinske skupščine, pristojni okrajni upravni organ pa izvršitev protiustavnega ali nezakonitega predpisa ali splošnega akta občinskega upravnega organa.

222. člen

Občinska skupščina lahko do odločitve ustavnega sodišča zadrži izvršitev protiustavnega ali nezakonitega splošnega akta, ki ga izda delovna ali druga samoupravna organizacija. Z zakonom se lahko določi, da zadrži izvršitev splošnih aktov določenih samoupravnih organizacij ob enakih pogojih organ druge družbeno-politične skupnosti.

223. člen

Če republiški zakon, ki bi ga bilo treba uporabiti, po mnenju sodišča ni v skladu s to ustavo, predlaga to sodišče Vrhovnemu sodišču SR Slovenije, naj sproži postopek za ocenitev skladnosti zakona z ustavo.

224. člen

Državni organi in organizacije, ki izvršujejo javna pooblastila, smejo v posamičnih stvareh odločati o pravicah in obveznostih občanov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, uporabljati proti njim prisilne ukrepe ali omejevali njihovo dejavnost ter jim s svojimi akti nalagati obveznosti, samo, kolikor so z zakonom za to pooblaščen, in v postopku, ki je določen z zakonom in v katerem je vsa-

komur dana možnost, da brani svoje pravice in interese ter da zoper izdani akt vloži pritožbo ali drugo z zakonom določeno pravno sredstvo.

225. člen

Zoper odločbe in druge posamične akte, ki jih izdajo na prvi stopnji sodni, upravni in drugi državni organi, ter zoper take akte, ki jih izdajo organizacije v izvrševanju javnih pooblastil, se lahko vloži pritožba na pristojni organ.

Samo z zakonom se izjemoma lahko določi, da zoper odločbo ni pritožbe, če je na drug način zagotovljeno varstvo pravic in zakonitosti.

226. člen

O zakonitosti končnih posamičnih odločb, s katerimi odločajo državni organi ter organizacije v izvrševanju javnih pooblastil o pravicah in obveznostih občanov, odloča v upravnem sporu sodišče, če za določeno zadevo ni z zakonom predvideno drugo sodno varstvo.

227. člen

Državni organi in organizacije, pred katerimi se vodi postopek, morajo strankam pomagati pri uresničevanju njihovih pravic.

Družbena skupnost skrbi, da je za občane ter delovne in druge samoupravne organizacije organizirana pravna pomoč.

4. Ustavno sodišče SR Slovenije

228. člen

Ustavno sodišče SR Slovenije varuje v skladu z ustavo in zakonom ustavnost in zakonitost.

Ustavno sodišče:

— odloča o skladnosti republiških zakonov z ustavo SR Slovenije;

— odloča o skladnosti vseh drugih predpisov in splošnih aktov republiških, okrajnih in občinskih organov ter splošnih aktov delovnih in drugih samoupravnih organizacij z republiško ustavo, republiškim zakonom in z drugimi republiški predpisi;

— odloča o sporih glede pravic in dolžnosti med republiko in med občinami ali okraji ter o sporih glede pravic in dolžnosti med več okraji ali med več občinami, če za rešitev spora ni pristojno drugo sodišče;

— odloča o sporih glede pristojnosti med sodiščem ter drugim republiškim, okrajnim ali občinskim organom z območja SR Slovenije;

— opravlja druge zadeve, ki so mu dane v pristojnost z ustavo SR Slovenije ali z republiškim zakonom v skladu z ustavo.

Ustavno sodišče SRS odloča o varstvu pravice samoupravljanja in drugih z zvezno ustavo in s to ustavo določenih temeljnih svoboščin in pravic, če so kršene te svoboščine in pravice s posamičnim aktom ali opraviлом republiškega, okrajnega in občinskega organa ali delovne oziroma druge samoupravne organizacije, pa ni z zakonom zagotovljeno drugo sodno varstvo.

229. člen

Ustavno sodišče SRS spremlja pojave, ki so pomembni za urešničevanje ustavnosti in zakonitosti in daje na podlagi tega Skupščini SRS mnenja in predloge za izdajo zakonov in drugih ukrepov za zago-

tovitev ustavnosti in zakonitosti ter za varstvo pravice samoupravljanja in drugih svoboščin in pravic občanov in organizacij.

230. člen

Postopek pred ustavnim sodiščem za oceno ustavnosti in zakonitosti lahko sprožijo:

— Skupščina SRS;

— Izvršni svet, razen za ocenitev ustavnosti republiškega zakona;

— Vrhovno sodišče SR Slovenije, če se pojavi vprašanje ustavnosti in zakonitosti v postopku pred sodišči;

— republiški javni tožilec, če se pojavi vprašanje ustavnosti in zakonitosti v zvezi z delom javnega tožilstva;

— občinske oziroma okrajne skupščine ter delovne ali druge samoupravne organizacije, če so s predpisom kršene njihove, z ustavo določene pravice.

Ustavno sodišče lahko tudi po lastni pobudi začne postopek za oceno ustavnosti ali zakonitosti.

Z zakonom se lahko določi, ob kakšnih pogojih lahko sprožijo postopek ali dajo pobudo za sprožitev postopka za ocenitev ustavnosti in zakonitosti pred ustavnim sodiščem SRS drugi državni organi, organizacije in občani.

231. člen

Če ugotovi Ustavno sodišče, da republiški zakon ali drug predpis ali splošni akt Skupščine SRS ni v skladu z ustavo SR Slovenije, ga mora Skupščina SRS v šestih mesecih od dneva, ko je bila odločba Ustavnega sodišča objavljena, uskladiti z ustavo. Če Skupščina tega ne stori, prenehajo veljati zakon, drug predpis ali splošni akt oziroma tiste njegove določbe, ki niso v skladu z ustavo; to ugotovi Ustavno sodišče s posebno odločbo.

232. člen

Če ugotovi Ustavno sodišče, da kakšen drug predpis ali splošni akt ni v skladu z ustavo ali zakonom, razveljavi ali odpravi predpis oziroma tiste njegove določbe, ki niso v skladu z ustavo ali zakonom.

233. člen

Ustavno sodišče sestavljajo predsednik in osem sodnikov. Izvoli jih Republiški zbor.

Predsednik in sodniki Ustavnega sodišča se volijo za osem let in so lahko ponovno izvoljeni samo še za naslednjih osem let. Po vsakih štirih letih se voli polovica sodnikov.

Predsednik oziroma sodnik Ustavnega sodišča se more biti hkrati član Skupščine SRS ali član njenih politično-izvršilnih organov in tudi ne funkcionar ali uslužbenec v državni upravi ali na drugem sodišču.

Predsednik oziroma sodnik ustavnega sodišča je lahko pred potekom mandata v skladu z zakonom razrešen samo, če prosi sam za razrešitev, če je obsojen za kaznivo dejanje na kazen odvzema prostosti, če zgubi opravilno sposobnost ali če postane trajno telesno nesposoben za opravljanje svoje funkcije.

Predsednik in sodniki Ustavnega sodišča uživajo enako imuniteto kot poslanci Skupščine SRS.

234. člen

Če Ustavno sodišče SRS v postopku za ocenitev ustavnosti in zakonitosti ugotovi, da zakon ali drug predpis ni v nasprotju s to ustavo ali z republiškim

zakonom, lahko ob uporabi takega predpisa ugotovi z odločbo njegov smisel, ki ustreza ustavi ali zakonu.

235. člen

Z republiškimi zakonomi se natančneje določijo pristojnost in postopek Ustavnega sodišča SRS in pravni učinek njegovih odločb.

Ustavno sodišče SRS samostojno ureja svojo organizacijo in delo.

X. poglavje

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

236. člen

Za izvedbo te ustave bo izdan poseben ustavni zakon.

237. člen

To ustavo razglasi Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije na skupni seji Republiškega zbora in Zbora proizvajalcev.

Št. 011-1/62

Ljubljana, dne 9. aprila 1965.

Ljudska skupščina
Ljudske republike Slovenije

Predsednik
Ljudske skupščine LRS:
Vida Tomšič l. r.

91.

ODLOK

o razglasitvi zakona o izvedbi ustave Socialistične republike Slovenije

Na podlagi 5. točke 42. člena ustavnega zakona o temeljnih družbene in politične ureditve in o organih oblasti Ljudske republike Slovenije je Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije na skupni seji Republiškega zbora in Zbora proizvajalcev dne 9. aprila 1965 sprejela tale

ODLOK

Razglasi se zakon o izvedbi ustave Socialistične republike Slovenije, ki ga je sprejela Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije na seji Republiškega zbora dne 9. aprila 1965 in na seji Zbora proizvajalcev dne 9. aprila 1965 in ki se glasi:

ZAKON

o izvedbi ustave Socialistične republike Slovenije

I. Uveljavitev ustave

1. člen

Ustava Socialistične republike Slovenije začne veljati z dnem, ko jo Ljudska skupščina LR Slovenije razglasi, in se od tega dne uporablja, kolikor ta zakon ne določa glede uporabe posameznih njenih določb kaj drugega.

Določbe ustave, ki urejajo organizacijo in sestavo Skupščine SR Slovenije, se uporabljajo od dneva konstituiranja Skupščine SR Slovenije, določbe ustave, ki se nanašajo na druge republiške organe, pa od dneva, ko bodo ti organi izvoljeni oziroma od dneva,

ko bo Skupščina SR Slovenije imenovala funkcionarje republiških upravnih organov.

Določbe ustave, ki drugače urejajo posamezna vprašanja, kot jih urejajo obstoječi republiški zakoni, ki po določbah tega zakona ostanejo v veljavi do njihove uskladitve z novo ustavo, se uporabljajo od dneva, ko bodo ti zakoni usklajeni z ustavo oziroma od dneva, ko poteče po tem zakonu določeni rok za njihovo uskladitev.

2. člen

Predsednik, podpredsednika in tajnik Ljudske skupščine LR Slovenije opravljajo svojo dolžnost do konstituiranja Skupščine SR Slovenije.

Administrativni odbor in Komisija Ljudske skupščine LR Slovenije za razlago zakonov nadaljujejo z delom do prvega sestanka Skupščine SR Slovenije ter opravljata svoje naloge po dosedanjih predpisih.

Administrativni odbor odloča o vprašanjih, ki spadajo v njegovo delovno področje po poslovniku Ljudske skupščine LR Slovenije, v soglasju s predsednikom Ljudske skupščine LR Slovenije.

3. člen

Novo izvoljena Skupščina se sestane najpozneje v enem mesecu od dneva volitev poslancev v Republiški zbor.

Prvi sestanek novo izvoljenih poslancev nove Skupščine skliče predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije.

4. člen

Prvi sestanek vsakega zbora nove Skupščine vodi njegov najstarejši član, dokler ni opravljena verifikacija mandatov in izvoljen predsednik zbora.

Na prvi skupni seji zborov se volijo predsednik in podpredsedniki Skupščine. Do izvolitve novega predsednika Skupščine vodi prvo skupno sejo zborov dosedanji predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije.

5. člen

Na svoji prvi skupni seji sprejme Skupščina SR Slovenije tudi začasni poslovnik za svoje delo in izvoli člane Komisije za volitve in imenovanja.

6. člen

Dokler ne bo izvoljen na podlagi ustave Socialistične republike Slovenije novi izvršni svet, opravlja svojo dolžnost izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije v sedanji sestavi po ustavnem zakonu o temeljnih družbene in politične ureditve in o organih oblasti LR Slovenije iz leta 1953 in po drugih veljavnih republiških predpisih.

7. člen

Do konstituiranja Skupščine SR Slovenije, oziroma do ustanovitve republiških upravnih organov na podlagi ustave Socialistične republike Slovenije, nadaljujejo sedanji republiški upravni organi in republiški sveti z delom po določbah ustavnega zakona o družbeni in politični ureditvi in o organih oblasti LR Slovenije iz leta 1953 ter po določbah drugih veljavnih republiških predpisov, ki urejajo njihovo organizacijo in pristojnost, kolikor ta zakon ne določa kaj drugega.

8. člen

Funkcionarje v republiški upravi, ki jih po ustavi Socialistične republike Slovenije imenuje in razrešuje Skupščina SR Slovenije, imenuje in razrešuje do prvega sestanka Skupščine SR Slovenije Izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije.

9. člen

Do konstituiranja Skupščine SR Slovenije lahko Izvršni svet v nujnih primerih odreja začasne ukrepe v zvezi z izvrševanjem republiškega družbenega plana in republiškega proračuna ter razpolaga v okviru pravic in dolžnosti republike z družbenimi sredstvi.

Predpisi o ukrepih iz prejšnjega odstavka prenehajo veljati v enem mesecu po prvem sestanku Skupščine SR Slovenije.

10. člen

Zakon o Ustavnem sodišču SR Slovenije bo sprejet najpozneje v šestih mesecih od konstituiranja Skupščine SR Slovenije.

S tem zakonom bo tudi določen dan, ko začne Ustavno sodišče z delom.

II. Uskladitev obstoječih predpisov z ustavo

11. člen

Republiški zakoni in drugi republiški predpisi veljajo še naprej, kolikor ta zakon ne določa kaj drugega.

Določbe republiških zakonov in drugih republiških predpisov, ki niso v skladu z ustavo, je treba uskladiti z določbami nove ustave v dveh letih od dneva, ko začne veljati ta zakon.

12. člen

Z zakoni o uskladitvi obstoječih republiških zakonov s posameznega področja z novo ustavo je treba hkrati prilagoditi določbam nove ustave tudi tiste določbe drugih republiških predpisov s tega področja, ki urejajo vprašanja, ki se po ustavi urejajo z zakonom.

Ce po prejšnjem odstavku ne bi bili usklajeni z novo ustavo tudi predpisi, ki so bili izdani na podlagi zakona, mora take predpise uskladiti z ustavo republiški organ, ki je po zakonu pooblaščen za njihovo izdajo, in sicer najpozneje v treh mesecih od dneva, ko bo izdan zakon o uskladitvi po prejšnjem odstavku.

13. člen

Določbe republiških zakonov in drugih republiških predpisov, ki se nanašajo na organe upravljanja v delovnih organizacijah in na njihovo delovno področje, prenehajo veljati, kolikor so v nasprotju z ustavo. Namesto teh določb se neposredno uporabljajo določbe nove ustave, če ni za neposredno uporabo predvidena v ustavi izdaja zakona.

Dokler ne bo z zakonom urejena sestava organov upravljanja delovnih organizacij, ostanejo v veljavi določbe republiških predpisov ter ustanovitvenih aktov, ki določajo udeležbo predstavnikov zainteresiranih občanov in organizacij ter družbeno-političnih skupnosti v organih upravljanja delovne organizacije.

Dokler ne bodo izdani predpisi o volitvah direktorjev delovnih organizacij, ostanejo v veljavi določbe obstoječih republiških predpisov, ki urejajo postopek za postavitve direktorja delovne organizacije.

14. člen

Delovne organizacije sprejmejo nove statute najpozneje v enem letu od dneva, ko začne veljati ta zakon.

15. člen

Določbe ustave Socialistične republike Slovenije o samoupravljanju v občini in okraju se neposredno uporabljajo od dneva, ko začne veljati ustava.

Z dnevom, ko začne veljati ustava, prenehajo veljati določbe zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list LRS, št. 19-88/52) in zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LRS, št. 19-89/52), kolikor v nasprotju z ustavo urejujejo samoupravljanje v občinah in okrajih, ter splošne določbe zakona o pristojnosti občin in okrajev (Uradni list LRS, številka 49-227/57).

16. člen

Odločanje o posameznih upravnih zadevah, za katere so po obstoječih republiških zakonih in drugih republiških predpisih pristojni v prvi stopnji okrajni ljudski odbori in njihovi organi, se prenese v pristojnost občinskih skupščin in njihovih organov.

V pristojnosti okrajnih organov ostanejo inšpekcijske zadeve, za katere so ti pristojni po posebnih predpisih.

Okrajni organi za notranje zadeve obdržijo svojo pristojnost po republiških predpisih s tega področja; okrajne skupščine in drugi okrajni organi obdržijo tudi vse pristojnosti po obstoječih predpisih za upravne zadeve, ki se nanašajo na izvrševanje nadzorstva nad zakonitostjo poslovanja zavodov.

Okrajni organi obdržijo pristojnosti po prejšnjih odstavkih tega člena za čas, dokler ne bo z ustreznimi predpisi določeno, katere od teh zadev ostanejo še naprej v pristojnosti okrajnih organov. Ti predpisi bodo izdani najpozneje v šestih mesecih od dneva, ko začne veljati ta zakon.

17. člen

Občinska oziroma okrajna skupščina določata v skladu z novo ustavo s svojimi predpisi, katere zadeve iz delovnega področja skupščine opravlja skupščina na seji ter katere ustrezní svet.

18. člen

Občinska oziroma okrajna skupščina morata svoje predpise, ki so bili sprejeti na podlagi prvega odstavka 13. člena zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list LRS, št. 19-88/52) oziroma prvega odstavka 15. člena zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LRS, št. 19-89/52) uskladiti z določbami nove ustave najpozneje v šestih mesecih po svojem konstituiranju.

19. člen

Občine sprejmejo svoje nove statute najpozneje v enem letu od dneva, ko začne veljati ta zakon.

20. člen

Sedanji občinski in okrajni ljudski odbori delajo do verifikacije mandatov, odbornikov novih občinskih oziroma okrajnih skupščin.

21. člen

Po svojem konstituiranju bo Skupščina SR Slovenije ustanovila posebno komisijo, ki bo skrbela za pripravo in izdelavo predlogov za uskladitev obstoječih republiških zakonov in drugih republiških predpisov z novo ustavo.

III. Republiški upravni organi

22. člen

Obstoječi državni sekretariati, sekretariati Izvršnega sveta in sekretariati republiških svetov se z dnem uveljavitve tega zakona preoblikujejo v republiške sekretariate.

Republiški sveti se odpravijo z dnem konstituiranja nove Skupščine; ko prenehajo republiški sveti, prevzamejo njihove upravne naloge ustrezni republiški sekretariati.

Z delom nadaljujejo tile samostojni republiški upravni organi:

- Republiški sekretariat za finance;
- Republiški sekretariat za industrijo; v njegovem sestavu so: Republiški elektroenergetski inšpektorat, Republiški inšpektorat parnih kotlov, Republiški rudarski inšpektorat in Republiški gradbeni inšpektorat;
- Republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo; v njegovem sestavu sta Republiški kmetijski inšpektorat in Republiški veterinarski inšpektorat;
- Republiški sekretariat za trgovino; v njegovem sestavu je Republiški tržni inšpektorat;
- Republiški sekretariat za promet;
- Republiški sekretariat za delo; v njegovem sestavu je Republiški inšpektorat dela;
- Republiški sekretariat za urbanizem, stanovanjsko izgradnjo in komunalne zadeve; v njegovem sestavu je Republiški urbanistični inšpektorat;
- Republiški sekretariat za šolstvo;
- Republiški sekretariat za kulturo in prosveto;
- Republiški sekretariat za raziskovalno delo in visoko šolstvo;
- Republiški sekretariat za zdravstvo;
- Republiški sekretariat za socialno varstvo;
- Republiški sekretariat za notranje zadeve;
- Republiški sekretariat za pravosodno upravo;
- Republiški sekretariat za narodno obrambo;
- Republiški sekretariat za proračun in občo upravo;
- Republiški sekretariat za splošne gospodarske zadeve;
- Republiški sekretariat za zakonodajo in organizacijo;
- Republiški sekretariat za informacije;
- Zavod SR Slovenije za gospodarsko planiranje;
- Zavod SR Slovenije za statistiko;

— Zavod SR Slovenije za mednarodno tehnično sodelovanje;

— Komisija SR Slovenije za verska vprašanja;

— Hidrometeorološki zavod SR Slovenije, ki je pod nadzorstvom Republiškega sekretariata za proračun in občo upravo;

— Zavod SR Slovenije za cene, ki je pod nadzorstvom Republiškega sekretariata za splošne gospodarske zadeve;

— Geodetska uprava SR Slovenije, ki je pod nadzorstvom Republiškega sekretariata za finance;

— Državni arhiv SR Slovenije, ki je pod nadzorstvom Republiškega sekretariata za kulturo in prosveto.

23. člen

Komisije, ki so na podlagi obstoječih predpisov ustanovljene kot republiški upravni organi, nadaljujejo z delom v skladu s temi predpisi.

24. člen

Ustanovi se Republiški sekretariat za turizem, ki opravlja upravne zadeve iz republiške pristojnosti na področju turizma.

V sestavu Republiškega sekretariata za promet se ustanovi Republiški inšpektorat za promet. Republiški inšpektorat za promet opravlja upravne zadeve iz republiške pristojnosti na področju prometnega nadzorstva.

Sanitarni inšpektorat LRS preide v sestav Republiškega sekretariata za zdravstvo kot Republiški sanitarni inšpektorat.

25. člen

V republiških sekretariatih in v Zavodu SR Slovenije za gospodarsko planiranje so lahko namestniki republiških sekretarjev oziroma namestnik direktorja. Namestnike republiških sekretarjev ter namestnika direktorja zavoda SR Slovenije za gospodarsko planiranje imenuje Skupščina SR Slovenije na predlog predsednika Izvršnega sveta.

Namestnik republiškega sekretarja oziroma direktorja Zavoda SR Slovenije za gospodarsko planiranje nadomešča z vsemi pravicami republiškega sekretarja oziroma direktorja, če je ta odsoten ali zadržan, ter ga zastopa v določenih zadevah.

IV. Druge določbe

26. člen

Ljudska skupščina LR Slovenije bo po sprejetju tega zakona sprejela zakon o volitvah odbornikov občinskih in okrajnih skupščin, zakon o volitvah poslancev Skupščine SR Slovenije, zakon o določitvi volilnih enot za volitve poslancev Skupščine SR Slovenije ter zakon o organizaciji in delu Izvršnega sveta.

Z zakonom o določitvi volilnih enot za volitve poslancev Skupščine SR Slovenije se tudi določijo volilne enote, v katerih bodo v prvi mandatni dobi poslanci izvoljeni samo za dve leti.

27. člen

Volitve poslancev v Skupščino SR Slovenije, ki jim poteče mandatna doba po dveh letih, bodo po-

mladi 1965, volitve poslancev, ki jim poteče mandatna doba po štirih letih, pa pomladi 1967 oziroma v naslednjih dvehletnih obdobjih, vsakokrat tako, da bo Skupščina SR Slovenije na novo konstituirana najpozneje do 10. maja.

Volitve odbornikov občinskih in okrajnih skupščin, ki jim poteče mandatna doba po dveh letih, bodo pomladi 1965, volitve odbornikov, ki jim poteče mandat po štirih letih, pa pomladi 1967 oziroma v naslednjih dvehletnih obdobjih, vsakokrat tako, da bodo občinske skupščine konstituirane najpozneje do 15. aprila, okrajne skupščine pa najpozneje do konca aprila.

Mandat prejšnjih republiških poslancev ter mandat prejšnjih odbornikov občinskih oziroma okrajnih skupščin preneha z dnem verifikacije mandata novo izvoljenih poslancev oziroma odbornikov.

28. člen

Prve volitve poslancev v Skupščino SR Slovenije morajo biti opravljene najpozneje v treh mesecih po njihovem razpisu.

Volitve poslancev iz prejšnjega odstavka razpiše Ljudska skupščina LR Slovenije na sejah obeh zborov.

29. člen

Volitve odbornikov novih občinskih skupščin se morajo opraviti najpozneje v dveh mesecih od dneva razpisa volitev.

Volitve iz prejšnjega odstavka razpiše Republiški zbor Ljudske skupščine LR Slovenije.

Novo izvoljeni odborniki občinskih oziroma okrajnih skupščin se sestanejo na prvi sestanek nove skupščine najpozneje v osmih dneh po opravljenih volitvah.

Prvi sestanek občinske skupščine skliče predsednik sedanjega občinskega ljudskega odbora, prvi sestanek okrajne skupščine pa predsednik sedanjega okrajnega ljudskega odbora.

30. člen

Novoizvoljene skupščine občin na območju mesta Ljubljane in Maribora izvolijo mestni svet v Ljubljani in Mariboru na podlagi obstoječih predpisov.

Mestni svet iz prejšnjega odstavka dela po sedanjem statutu, zakonih in drugih predpisih, dokler ne bo na podlagi novega statuta izvoljen nov mestni svet.

31. člen

Omejitve, ki jih določa nova ustava glede ponovne izvolitve članov skupščin, članov Izvršnega sveta ter funkcionarjev v republiških, okrajnih in občinskih upravnih organih, se začnejo uporabljati z dnevom njihove izvolitve oziroma imenovanja na podlagi ustave Socialistične republike Slovenije oziroma novih statutov občin in okrajev.

Določbe ustave o prepovedi ponovne izvolitve se za poslanca Skupščine SR Slovenije ter odbornike

občinskih in okrajnih skupščin, ki bodo na prvih volitvah po uveljavitvi ustave izvoljeni za mandatno dobo dveh let, ne uporabljajo za prvo naslednjo mandatno dobo.

32. člen

Vrhovno sodišče LR Slovenije nadaljuje z delom kot Vrhovno sodišče Socialistične republike Slovenije.

Javno tožilstvo LR Slovenije nadaljuje z delom kot javno tožilstvo Socialistične republike Slovenije.

Javno pravobranilstvo LR Slovenije nadaljuje z delom kot javno pravobranilstvo Socialistične republike Slovenije.

33. člen

Državni organi v SR Sloveniji morajo spremeniti pečate, štampiljke in žige najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

34. člen

Z dnevom uveljavitve tega zakona prenehajo veljati:

— ustava Ljudske republike Slovenije z dne 16. januarja 1947, kolikor je bila na dan uveljavitve ustave SR Slovenije še v veljavi;

— ustavni zakon o temeljih družbene in politične ureditve ter o organih oblasti Ljudske republike Slovenije z dne 30. januarja 1953, razen določb, ki ostanejo po določbah tega zakona začasno še v veljavi;

— zakon za izvršitev ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti LR Slovenije z dne 30. januarja 1953;

— zakon o organizaciji uprave ljudskih odborov (Uradni list LRS, št. 22-119/59).

35. člen

Določbe tega zakona, ki se po ustavi urejajo z zakonom, se lahko z zakonom spremenijo ali razveljavijo.

36. člen

Izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije izda uredbno o organizaciji in delu Republiškega sekretariata za turizem ter določi dan, ko začne ta z delom.

37. člen

Ta zakon začne veljati z dnevom, ko ga razglasi Ljudska skupščina LR Slovenije.

Št. 011-3/63

Ljubljana, dne 9. aprila 1963.

Ljudska skupščina
Ljudske republike Slovenije

Predsednik
Ljudske skupščine LRS:
Vida Tomšič l. r.